

FLERSPRÅKIGA BARNNS SPRÅKUTVECKLING I FÖRSKOLAN

– PEDAGOGERS RESONEMANG KRING
ARBETET MED FLERSPRÅKIGHET

Grundnivå
Pedagogiskt arbete

Matylda Kalwa
Encarnacion Maria Reyes Costales

2025-FÖRSK-G156

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Förskolläraryrket, 210 högskolepoäng

Svensk titel: Flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan – Pedagogers resonemang kring arbetet med flerspråkighet

Engelsk titel: Multilingual Children's Language Development in Preschool – Educators' reasoning about working with multilingualism

Utgivningsår: 2025

Författare: Matylda Kalwa & Encarnacion Maria Reyes Costales

Handledare: Catrine Brödje

Examinator: Carina Peterson

Nyckelord: Flerspråkighet, förskola, språkutveckling, arbetsmetoder, strategier, modersmål, andraspråk, mångfald

Sammanfattning

Sverige är ett mångspråkigt samhälle där upp till 150 olika språk talas, vilket avspeglas i förskolornas vardag där pedagoger möter barn med varierande språkliga och kulturella bakgrunder. Detta skapar ett väsentligt ansvar för förskolan att utforma lärmiljöer som stödjer och stärker barnens flerspråkiga utveckling. Enligt Lpfö18 (Skolverket 2018, s. 9) ska barn med annat modersmål än svenska ges möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Det arbetet lägger grunden för ett inkluderande och jämlikt samhälle där barn från olika bakgrunder får likvärdiga möjligheter att utvecklas. Syftet med denna studie är att undersöka pedagogernas resonemang kring arbetet med flerspråkighet i förskolan, med fokus på modersmåls- och andraspråksutveckling.

För studiens syfte användes kvalitativa semistrukturerade intervjuer som datainsamlingsmetod. Intervjuerna fokuserade på informanternas erfarenheter och beskrivningar av de arbetssätten som används för att främja barnens språkutveckling, med betoning på modersmålet. En intervjuguide med 15 öppna frågor låg till grund, kompletterad med följdfrågor anpassade efter varje intervjutillfälle.

Sammanfattningsvis visar vårt resultat att arbetet med flerspråkighet i förskolan är betydelsefullt för barnens språkutveckling i både modersmålet och andraspråket. Pedagogerna använder verktyg som böcker, bilder, drama, musik och digitala resurser för att stärka språkutvecklingen och främja språklig mångfald. Genom bildstöd, TAKK och samarbete med vårdnadshavare skapas en miljö där både modersmålet och det svenska språket utvecklas parallellt. Flerspråkighet ses som en tillgång, och ett positivt förhållningssätt är en avgörande aspekt trots utmaningarna. Arbetet gynnar både barnens lärande och samhällets utveckling.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
1.1 Syfte och frågeställningar	6
2. BAKGRUND	6
2.1 Centrala begrepp	6
2.1.1 Flerspråkighet	6
2.1.2 Förstaspråk	6
2.1.3 Andraspråk	7
2.2 Tidigare forskning.....	7
2.2.1 Språkutvecklande arbetssätt för flerspråkiga barn i förskolan	7
2.2.2 Strategier och arbetsmetoder för flerspråkiga barns modersmålsutveckling	9
2.2.3 Flerspråkighet och samarbete med vårdnadshavare	10
2.2.4 Utmaningar i arbetet med flerspråkighet.....	11
3. TEORETISK RAM	11
3.1 Det sociokulturella perspektivet.....	11
3.2 Centrala begrepp	12
3.2.1 Den proximala utvecklingszonen	12
3.2.2 Mediering och redskap	12
3.2.3 Scaffolding.....	13
4. METOD	13
4.1 Semistrukturerade intervjuer.....	13
4.2 Urval.....	14
4.3 Genomförande	15
4.4 Validitet och reliabilitet	16
4.5 Etiskt ställningstagande.....	17
4.6 Analys och bearbetning.....	18
5. RESULTAT	18
5.1 Strategier och arbetsmetoder för flerspråkiga barns modersmål- och andraspråksutveckling i förskolan.....	19
5.1.1 Barnlitteratur.....	19
5.1.2 Musik	20
5.1.3 Digitala verktyg	21
5.1.4 Bildstöd och TAKK	22
5.1.5 Samarbete med vårdnadshavare.....	23
5.2 Pedagogernas resonemang och avgörande aspekter i arbetet med flerspråkighet	25
5.2.1 Pedagogernas synsätt på flerspråkighet	25
5.2.2 Avgörande aspekter i arbetet med flerspråkighet	27

5.3 Flerspråkighet och utmaningar i arbetet	27
5.3.1 Utmaningar i en mångfacetterad arena	28
5.4 Flerspråkighet och möjligheter i arbetet	29
5.4.1 Flerspråkighet som en möjlighet till professionsutveckling	29
5.4.2 Flerspråkighet och dess betydelse för barns lärande och samspel	30
5.4.3 Flerspråkighet öppnar upp för barnens förståelse av olikheter	30
5.4.4 Flerspråkighet och utvecklingen i samhället	31
6. DISKUSSION.....	32
6.1 Resultatdiskussion	32
6.1.1 Strategier och arbetsmetoder för flerspråkiga barns modersmål- och andraspråksutveckling	32
6.1.2 Pedagogernas resonemang och avgörande aspekter i arbetet med flerspråkighet ..	34
6.1.3 Utmaningar respektive möjligheter i arbetet med flerspråkighet	35
6.1.4 Jämförelsen mellan de tre utvalda förskoleprofilerna	36
6.2 Metoddiskussion	37
6.3 Didaktiska konsekvenser.....	38
6.4 Fortsatt forskning	39
7. REFERENSER.....	40
8. BILAGOR	43
8.1 Bilaga 1	43
8.2 Bilaga 2	44
8.3 Bilaga 3	45
8.4 Bilaga 4	46

1. INLEDNING

Enligt Skolverket (2020) är Sverige ett mångspråkigt samhälle där det talas upp emot 150 olika språk. Detta återspeglas även i förskolans vardag där pedagoger möter barn med olika språkliga och kulturella bakgrunder, vilket gör det till en väsentlig uppgift att skapa en lärandemiljö som främjar och stärker barnens flerspråkiga utveckling. Enligt Läroplanen för Förskolan: Lpfö18 (Skolverket 2018, s. 9) ska förskolan säkerställa att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Rätten för barn att utveckla sitt modersmål, som en del av deras identitet och kultur, är dessutom starkt förankrad i Barnkonventionen (Unicef 2018), som blev svensk lag år 2020.

Skolinspektionens (2017, s. 12-19) granskning visar att majoriteten av de 34 undersökta förskolor har utvecklat en tydlig och genomtänkt strategi för att stödja flerspråkiga barns utveckling av det svenska språket. Genom att skapa betydelsefulla situationer och aktiviteter hjälper personalen barnen att bland annat bygga sitt ordförråd, förbättra sin förmåga att tala och stärka sin kommunikation på svenska. Trots detta har granskningen identifierat att arbetet med att stödja barns modersmål uppvisar svagheter i flera avseenden. På 23 av de 34 granskade förskolorna saknas samma medvetna insatser för att stödja utvecklingen av barnens egna modersmål. Studien beskriver att avsaknaden av tydliga riktlinjer och förutsättningar gör det svårt för pedagoger att känna sig trygga i sitt arbete med flerspråkighet. Personalen på dessa förskolor upplever att de saknar tillräcklig kunskap om hur de ska stödja språkutvecklingen i barnens modersmål och känner osäkerhet kring vad detta uppdrag innebär. Vidare uppger personalen att de ofta inte har haft tillgång till kompetensutveckling, tid för reflektion eller möjligheter till diskussion om en gemensam konsensus kring vilka metoder och arbetssätt som är mest effektiva. Till följd av det blir stödet för barns modersmål ojämnt, vilket leder till att många förskolor har svårt att uppfylla de krav som ställs i uppdraget gällande flerspråkighet.

Cummins (2000) har visat att en god språklig förmåga i barnets modersmål inte bara stärker deras identitet och kulturella förståelse utan också underlättar inläring av andraspråk. Genom att aktivt inkludera barnens modersmål i förskolans dagliga verksamhet kan pedagoger dessutom främja en känsla av tillhörighet och trygghet hos barnen, vilket är en viktig förutsättning för deras lärande och utveckling. I en studie av Nilsen, Petersen och Danielsson (2023, s. 20) beskrivs att samtliga pedagoger ser flerspråkighet som en tillgång, särskilt för barn med annat modersmål än svenska, eftersom det har en koppling till barnens identitetsutveckling. Trots detta framkommer att pedagogerna ofta känner sig osäkra på hur de praktiskt ska stödja barnens modersmålsutveckling.

De ovannämnda studierna har visat att pedagoger har en positiv och öppen inställning gentemot flerspråkigheten i förskolan och ser barnens modersmål som en viktig del av deras identitetsutveckling. Samtidigt visas osäkerhet och utmaningar som pedagoger möter kring hur de praktiskt kan arbeta för att stimulera barnens modersmål.

Trots den positiva inställningen, så synliggör de tidigare nämnda studierna även en brist på arbetsmetoder som konkret visar hur pedagoger kan arbeta med modersmål i förskolans vardag. Läroplanen för förskolan (Lpfö18) framhäver mål i relation till flerspråkighet, men ger ingen konkret vägledning om hur dessa mål ska omsättas i praktiken. Denna föreliggande studie syftar till att undersöka pedagogers¹ resonemang och upplevelser av deras arbete med

¹ Pedagoger kommer att användas i studien som ett samlingsbegrepp för både förskollärare och barnskötare.

flerspråkighet² i förskolan, med fokus på både modersmåls- och andraspråksutveckling. Ett främjande av flerspråkighet blir förutsättning för ett mångkulturellt samhälle och en flerkulturell identitet (Bergroth & Alisaari 2024, s. 51). Detta innefattar även att genom att skapa inkluderande lärmiljöer som stärker barnens språkliga och kulturella identitet kan förskolor lägga grunden för ett mer jämlikt samhälle, där barn från alla bakgrunder ges samma förutsättningar att utvecklas.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka pedagogernas resonemang kring arbetet med flerspråkighet i förskolan, med fokus på modersmål- och andraspråksutveckling.

Frågeställningar

- Vilka strategier och arbetsmetoder för att inkludera modersmåls- och andraspråksutveckling i den dagliga förskoleverksamheten beskrivs av pedagogerna?
- Vilka aspekter anser pedagogerna vara avgörande för att stödja flerspråkiga barns språkutveckling?

2. BAKGRUND

I kommande kapitel presenteras centrala begrepp samt tidigare forskning om pedagogers arbete med flerspråkighet i förskolan med fokus på språkutvecklande arbetssätt, modersmålsutveckling, samarbetet med vårdnadshavarna samt utmaningar som pedagoger möter i detta arbete.

2.1 Centrala begrepp

Under denna rubrik förklaras och definieras centrala begrepp som förekommer i studien. Syftet är att skapa en tydlig förståelse för hur dessa begrepp används och tillämpas i denna kontext, vilket underlättar att följa resonemangen, resultat samt diskussion.

2.1.1 Flerspråkighet

Begreppet flerspråkighet definieras enligt Svensson (2009, s. 190) som individens förmåga att uttrycka sig både verbalt och skriftligt i olika kontexter och sammanhang utan hinder eller svårigheter. Likande definition fanns redan 1981 när begreppet förklarats som en samling av fyra kriterier (Skutnabb-Kangas 1981 se Musk och Wedin 2010, s. 10, 11). Författarna menar att flerspråkighet innefattar flera aspekter: ursprung, kompetens, funktionalitet och attityder.

I denna studie utgår vi från Svenssons (2009, s. 190) definition av flerspråkighet hos barn. Vi ser som flerspråkiga de barn som kan uttrycka sig muntligt och skriftligt på två eller fler språk i olika situationer på förskolan.

2.1.2 Förstaspråk

Förstaspråk eller *modersmål* är de språk som barnet lär sig naturligt genom interaktion med vårdnadshavare, familjemedlemmar eller kamrater, och som är nära kopplade till känslor och upplevelser (Svensson 2009, s. 190). I denna studie förstås förstaspråk som olika kombinationer, exempelvis när barnets vårdnadshavare talar olika språk, vilket kan leda till att barnet utvecklar två förstaspråk och därmed simultan flerspråkighet. En annan situation är när barnets vårdnadshavare har ett gemensamt modersmål.

² Se rubrik 2.1.1 för en förklaring av begreppet.

2.1.3 Andraspråk

Svensson (2009, s. 190) definierar begreppet som det eller de språk som en person lär sig efter att ha tillägnat sig sitt förstaspråk, vanligtvis efter tre års ålder. Andraspråket lärs in inom den kultur och det sociala sammanhang där språket används. I denna studie utgår vi från förståelsen att barnen kan ha lärt sig ett eller flera förstaspråk i en familjemiljö, och därefter ett andraspråk exempelvis genom förskola eller genom kontakt med samhället.

2.2 Tidigare forskning

I detta avsnitt behandlas vetenskapliga artiklar som handlar om förskolans arbete med flerspråkiga barns språkutveckling. Åtta artiklar relaterar till den svenska förskolekontexten, medan en fokuserar på finländsk. Artiklarna framhåller att stöd för flerspråkighet och modersmålsutveckling är en betydelsefull del av förskolans uppdrag samt att flera insatser redan genomförs inom detta område. Samtidigt belyser de att det finns brister och utmaningar som kräver ytterligare uppmärksamhet och utveckling.

2.2.1 Språkutvecklande arbetssätt för flerspråkiga barn i förskolan

I en studie av Heikkilä och Lillvist (2023, s. 525) påpekas att ett genuint intresse för barnens språkliga och kulturella bakgrunder utgör en central komponent i pedagogernas arbetssätt. Genom detta tillvägagångssätt främjas en normalisering av både mångkulturalitet och flerspråkighet inom förskolan. Ett sådant förhållningssätt innebär en öppen attityd och ett inkluderande arbetssätt, vilket kan bidra till att stärka barnens språkliga och kulturella identitetsutveckling. Författarna betonar vidare pedagogernas positiva inställning till barnens kodväxling, vilket betraktas som en viktig strategi för att skapa en tillåtande och språkutvecklande miljö. Resultat i Heikkiläs och Lillvists (2023, s. 523, 524) studie visar att kompetensutvecklingskurser om flerspråkighet spelar en avgörande roll för att stödja och stärka pedagogers kunskaper och färdigheter i att arbeta med flerspråkiga barn. Författarna betonar även att både vårdnadshavares engagemang och pedagogernas stöd är väsentligt i barnens modersmålsutveckling.

Bergroth och Alisaari (2023, s. 55) undersöker i sin studie hur pedagoger beskriver goda praktiker för att främja flerspråkiga barns modersmålsutveckling inom den finländska småbarnspedagogiken. I artikeln beskrivs Finland som ett officiellt tvåspråkigt land, vilket ger det en unik relation till flerspråkighet i detta sammanhang (ibid, s. 54). Resultaten visar att dessa praktiker främst syftar till att underlätta barnens förståelse av vardagskommunikation genom användning av olika pedagogiska metoder och resurser. Exempel på sådana metoder inkluderar bilder, kroppsspråk, tecken som stöd, sagor, rim och ramsor samt musik. Kultti (2013, s. 1965) belyser i sin studie att förskolans arbete med språkstimulerande aktiviteter inom musik och sång kan vara en viktig resurs för att stödja och utveckla barnens flerspråkighet. De strukturerade sång- och musikaktiviteterna i artikeln gav alla barn en chans att delta, antingen genom att lyssna eller titta på de andra barnen och pedagogerna. Författaren framhåller hur barnen lär sig av varandra oberoende av deras modersmål, språkförmåga eller bakgrund. Enligt Kultti (2013, s. 1966) kan kroppsspråk, svenska ord och teman från sångerna vara en värdefull källa för flerspråkiga barn.

Bergroth och Alisaari (2023, s. 56) lyfter fram att digitala verktyg som "Polyglutt" används för att stödja både verksamhetsspråket och barnens modersmål, ofta i nära samarbete med vårdnadshavare. Dessutom används applikationer som "Moomin Language School" och "Roihuset/Familjen Kippin", vilka erbjuder brett flerspråkigt innehåll. Bergroth och Alisaari (2023, s. 50, 60) belyser även vikten av professionella nätverk, såsom språklärare,

modersmåls lärare och specialpedagoger, för att stödja flerspråkigt arbete. En central insikt är att barnens flerspråkighet betraktas som en resurs för lärande i olika undervisningssituationer. En del strategier, såsom att memorera några ord och fraser på barnens modersmål, kräver relativt låg kognitiv ansträngning, vilket kan begränsa den pedagogiska effekten. Slutligen kopplas flerspråkighet och det kompensatoriska uppdraget till tillgänglighet av specifika material och stödpersonal. Studien visar att positiva flerspråkiga praktiker, särskilt i samverkan med vårdnadshavare, har en gynnsam inverkan på barnens språkutveckling och främjar även språkutveckling av övriga barn i gruppen. Flerspråkiga barn fungerar ofta som språkförebilder enligt författarnas slutsatser. Dock framhävs som en betydande pedagogisk utmaning att främja barnens modersmål och samtidigt stödja lärandet av verksamhetsspråket.

Harju och Åkerblom (2020, s. 156) lyfter fram vikten av tydliga markeringar för början och slutet på aktiviteter, en metod som används av pedagogerna i deras studie för att stödja barnens förståelse av dagens aktiviteter. Särskilt fokus läggs på barn som har svårt att följa muntliga instruktioner och förklaringar på svenska, där bildstöd fungerar som ett viktigt hjälpmedel. Denna metodik grundar sig i en strukturell syn på språk, där förståelse handlar om att skapa rätt samband mellan ord och objekt. Vidare introducerar Harju och Åkerblom (2020, s. 157) begreppet *translanguaging*, på svenska benämnt transspråkande, för att hjälpa pedagogerna att reflektera över och utveckla sina professionella metoder för språkutveckling. Transspråkande beskrivs som både en teoretisk modell för språk och en praktisk strategi för att stödja flerspråkigt lärande. Tillsammans med pedagogerna har författarna arbetat för att anpassa och utveckla de dagliga aktiviteterna utifrån en transspråkande-baserad metod. Begreppet transspråkande beskrivs även i Abou-Taouks, Nilsens och Wallerstedts (2024, s. 223) studie, som visar hur det så kallade transspråkande rummet kan tillämpas när förskolläraren aktivt uppmuntrar användning av olika språk i lekaktiviteter. Detta genom att legitimera berättande på andra språk än majoritetsspråket, svara i leken på flera språk och erbjuda översättningar för att inkludera barn som inte talar det aktuella talade språket. Dessutom uppmuntras barnen att dela med sig av sina kulturella erfarenheter på sitt modersmål eller andra språk nära kopplade till deras kulturella bakgrund. Genom att erkänna flerspråkighet som en resurs och betona vikten av transspråkande arbetssätt, visar studien hur förskollärare kan stötta språkutveckling i en flerspråkig förskolemiljö.

Nilsen, Petersen och Danielsson (2023, s. 20) framhåller i studien att alla undersökta pedagoger ser flerspråkighet som en positiv resurs och understryker dess betydelse som en tillgång, särskilt för barn med ett annat modersmål än svenska, samt dess roll i att stödja barnens identitetsutveckling. Författarna betonar även betydelsen av att skapa sociala miljöer som stödjer flerspråkighet för alla barn, oavsett deras modersmål. De menar att en central pedagogisk strategi är att se flerspråkighet som en gemensam fråga som berör alla barn i förskolan.

I Skans (2011, s. 122) studie belyser pedagogerna vikten av att barnen kommunicerar och inte vilket språk som används. Detta inkluderar både barnens modersmål och teckenstöd, vilket skapar en inkluderande miljö där alla barn kan uttrycka sig och delta. Traditionellt har förskolan betonat betydelsen av samspel och kommunikation mellan barnen, och pedagogerna lyfter särskilt fram sagornas roll för språkutveckling. För att stärka denna utveckling används medvetet stöd i form av konkreta föremål och djur, som hjälper barnen att knyta an till berättelserna. Liknande konkreta föremål används också i andra aktiviteter utanför sagoläsningen för att stötta barnens språk. Dessutom används bilder och fotografier från verksamheten som ytterligare stöd för att stärka barnens språkliga förmåga. I en studie av Nilsson, Svensson och Basic (2023, s. 5) betonas även hur sånger används som ett pedagogiskt

verktyg i förskolan för att stödja barns språkutveckling. För att skapa djupare förståelse visualiseras sångerna med hjälp av bilder och konkreta objekt, vilket gör innehållet mer tydligt och tillgängligt för barnen. Stödet som ges av förskollärarna innebär att de förklarar ord, ställer frågor och ger barnen möjlighet att repetera gester både före och under sången. Detta arbetssätt underlättar barnens inläring och engagemang i språkutvecklingen. Dessutom framhåller Björk-Willén, Pramling och Simonsson (2018, s. 45) att upprepning är en viktig faktor för barns inläring av nya ord. Detta betyder att små barn uppskattar ofta att samma saga läses eller berättas flera gånger, eftersom upprepningen ger dem möjlighet att höra orden igen och själva prova på nya begrepp och uttryck. Enligt författarna är detta ett effektivt arbetssätt att stödja barns språkutveckling.

2.2.2 Strategier och arbetsmetoder för flerspråkiga barns modersmålsutveckling

I sin studie belyser Heikkilä och Lillvist (2023, s. 523) betydelsen av pedagogernas personliga erfarenheter, vilka de betraktar som en värdefull resurs i arbetet med flerspråkiga barn i förskolan. Enligt författarna innebär dessa erfarenheter ett ytterligare verktyg som underlättar för pedagogerna att reflektera över och utveckla effektiva strategier för att stödja barnens modersmålsutveckling. Heikkilä och Lillvist (2023, s. 525-526) framhåller användningen av samtal på barnens modersmål som en central pedagogisk strategi. Detta arbetssätt stödjer inte endast barnens modersmålsutveckling, utan har även en positiv inverkan på övriga barn i gruppen, som genom interaktion utvecklar sin språkliga nyfikenhet för flerspråkighet. Författarna betonar vidare betydelsen av digitala verktyg, såsom iPads, som ett viktigt didaktiskt hjälpmedel för att stötta och förstärka barnens inläring av modersmålet. Forskarna pekar även på högläsning och sång på olika språk som en av de mest effektiva metoderna för att främja barnens språkutveckling. I samband med detta har pedagogerna i studien förberett laminerade textsång på barnens modersmål, vilka finns lättillgängliga både för barnen och för pedagogerna. Även Bergroth och Alisaari (2023, s. 57) beskriver att barnens aktiva användning av sina modersmål framträder främst i estetiska lärprocesser, exempelvis lek, musik och bokläsning. Pedagogerna framhåller smågrupper som en central strategi för att möjliggöra mer individualiserat stöd, stärka kompisrelationer och en trygg lärmiljö.

I Skans (2011, s. 118) studie beskriver deltagarna dessutom sitt fokus på att skapa delaktighet och acceptans för alla barn genom att behandla varje barns språk lika värdefullt. Det innebär att pedagogerna strävar efter att ge barnen fler möjligheter att använda sina modersmål på förskolan genom olika metoder. Författaren framställer vidare att förskolan har en stor samling sagoböcker på olika språk, som kompletteras med föremål som illustrerar sagorna. Det finns också CD-skivor med sagor på barnens modersmål och skyltar skrivna på deras språk. När det saknas språkkompetens bland pedagogerna, involveras föräldrarna för att hjälpa till med de språk som inte talas på förskolan.

I en studie av Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019, s. 7-9) framgår det att förskolepersonalen i undersökningen har en positiv och inkluderande inställning till flerspråkighet och använder en strategi där de med hjälp av barnen själva försöker lära sig deras modersmål. Denna metod skapar en stödjande miljö som uppmuntrar barnen att se sitt modersmål som en naturlig del av deras språkutveckling. Forskarna betonar att detta arbetssätt, där personalen både strävar efter att lära sig barnens modersmål och visar uppskattning för det, bidrar till att stärka barnens modersmål och kulturella identitet. Exempelvis lyfts barnens kulturella bakgrund fram genom att synliggöra deras traditioner och högtider. Författarna betonar även att användning av olika verktyg och resurser är en viktig del i pedagogernas arbete med att stödja barnens språkliga utveckling. Dessa inkluderar böcker, appar, PENpal, bildstöd,

musik och kalendrar, som medvetet används för att främja modersmålsutvecklingen. Studien betonar särskilt användningen av lärplattor kopplade till digitala läsresurser för modersmålsstöd, där barnen aktivt deltar i att lyssna på och använda sitt modersmål i samspel med pedagogerna.

I Skans (2011, s. 123-124) studie uppger både rektorer och pedagoger en positiv inställning till modersmålsanvändandet. Därmed visar pedagogernas konsekventa användning av sina egna modersmål som stöd för barnen, att det accepteras och uppmuntras att tala olika språk i förskolan. Detta arbetssätt signalerar en inkluderande syn på kommunikation, där olika språk ses som en resurs snarare än ett hinder. Författaren beskriver vidare att pedagogernas vilja att lära sig några ord på varje barns modersmål förstärker denna inkluderande inställning och bidrar till att skapa en flerspråkig miljö där alla barn känner tillhörighet och delaktighet. Genom att lyfta fram och använda modersmålen stödjer förskolan inte bara en mångsidig språkutveckling, utan erkänner också barnens ursprung och identitet. Skans (2011, s. 129) lyfter även fram att i studiens resultat betonas betydelsen av pedagogernas språkkompetenser. Detta innebär att flerspråkiga pedagoger är en förutsättning för att kunna använda modersmålet systematiskt och funktionellt som ett komplement till svenskan i den dagliga pedagogiska praktiken på förskolan. På en förskola där majoriteten av barnen har ett annat modersmål än svenska är det avgörande att erkänna och värdesätta modersmålet som en central del av det interkulturella lärandet.

2.2.3 Flerspråkighet och samarbete med vårdnadshavare

Heikkilä och Lillvist (2023, s. 517, 526) lyfter i studien vikten av föräldrarnas språkkompetenser som en värdefull resurs som pedagogerna utnyttjar på ett strategiskt sätt. Genom ett nära samarbete ombeds vårdnadshavarna att ta med de vanligaste orden och uttrycken som används i hemmet med barnet. Dessa ord samlas in och skrivs upp på papper som sedan placeras synligt på förskolans väggar. På detta sätt integreras barnens hemmiljö och språk i förskolans lärmiljö, vilket stärker barnens anknytning till sitt modersmål och främjar en flerspråkig miljö. Även Bergroth och Alisaari (2023, s. 58, 59) betonar vikten av vårdnadshavares engagemang, särskilt kring användning av fysiska böcker på barnens modersmål och deras deltagande i aktiviteter som utflykter eller kulturella inslag på barnens språk. Relationella aspekter, såsom samverkan med vårdnadshavare, framhävs som centrala. Det handlar om att uppmuntra användning av modersmålet i hemmet och bjuda in vårdnadshavare att bidra med sina kulturella erfarenheter. Vidare understryks behovet av tolkar och engelska som kommunikationsspråk i dialogen med vårdnadshavarna.

Skans (2011, s. 66) förklarar att för att kunna möta barnens behov på ett bra sätt behöver pedagogerna känna till barnens familjebakgrund, intressen och kunskaper. Pedagogerna i studien anser att goda relationer med vårdnadshavarna är avgörande för att skapa en bra grund i arbetet med barnen. Författaren påpekar vidare att samarbetet med föräldrarna blir enklare om det finns ömsesidigt förtroende, vilket leder till en gynnsam relation mellan förskolan och hemmet. Det innefattar att med hjälp av vårdnadshavarna kan pedagogerna få insikt i barnens erfarenheter och bakgrund. Däremot kan det även uppstå konflikter när vårdnadshavare och pedagoger har olika syn på vad som är bäst för barnen. Skribenten belyser vidare att för att hantera dessa skillnader är det viktigt att lyssna på varandras synpunkter och försöka förstå varandras perspektiv, vilket kan gynna relationen och samarbetet mellan förskolan och familjen.

2.2.4 Utmaningar i arbetet med flerspråkighet

I Nilsens, Petersens och Danielssons (2023, s. 20) studie beskriver samtliga pedagoger flerspråkighet som en tillgång, särskilt för barn med annat modersmål än svenska, eftersom det har en koppling till barnens identitetsutveckling. Trots detta framkommer att pedagogerna ofta känner sig osäkra på hur de praktiskt ska stödja barnens modersmålsutveckling, både generellt och i relation till specifika verktyg, som exempelvis digitala läsesurser. Pedagogerna beskriver arbetet med att stödja barns flerspråkighet som en pedagogisk utmaning som behöver vidareutvecklas, och de uttrycker en önskan att förbättra sina metoder. På avdelningar där många olika språk förekommer upplever ett flertal pedagoger en utmaning kring hur de kan stödja alla barns modersmål. Samtidigt, i grupper där få eller inga flerspråkiga barn finns, arbetar pedagogerna sällan aktivt med flerspråkighet. Forskarna förklarar att detta pekar på ett glapp mellan pedagogernas positiva inställning till flerspråkighet och deras faktiska arbete, där flerspråkighet ofta ses som en krävande pedagogisk uppgift. Likaså framställer Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019, 11-12) i studien att trots pedagogernas positiva syn på flerspråkighet och vilja att stödja barnens modersmål, finns en osäkerhet hos pedagogerna om hur de konkret kan stödja barnens modersmål. De upplever att det finns ett stort tolkningsutrymme i läroplanen, vilket gör att de är osäkra på vilken metod de bör använda. Författarna belyser pedagogernas vilja att skapa en mer inkluderande miljö där alla språk bekräftas och stimuleras, men osäkerheten och bristen på tydliga riktlinjer gör att arbetet med att utveckla en sådan praktik är en utmaning.

Skans (2011, s. 26-27) betonar vikten av att pedagoger förstår barnens och deras familjers olika klassbakgrunder och etnicitet. Vårdnadshavarnas syn på förskolan och utbildning kan också skilja sig beroende på deras bakgrund. Författaren förklarar vidare att ett interkulturellt förhållningssätt innebär att lyssna på och förstå andras perspektiv, där mötet mellan det privata och offentliga anses vara intressant. Förskolan möter familjer med olika traditioner och erfarenheter, vilket kan skapa en klyfta mellan vårdnadshavarna och pedagoger. Författaren framställer att detta kan resultera i att barn med en bakgrund som avviker från samhällsnormen upplever en dubbel ensamhet, där deras vårdnadshavare inte förstår hur deras vardag ser ut i förskolan och skolan, samtidigt som pedagoger saknar förståelse för barnens familjeliv.

3. TEORETISK RAM

I följande kapitel presenteras studiens teoretiska ramverk, där en genomgång av det centrala teoriinnehållet ges tillsammans med en fördjupning i de centrala begrepp som utgör utgångspunkt för det empiriska materialet i denna undersökning.

3.1 Det sociokulturella perspektivet

Vygotskijs huvudsakliga bidrag till utvecklingspsykologin är det sociokulturella perspektivet, vilket betonar att människans utveckling och lärande aldrig sker i isolering, utan snarare i ett socialt och kulturellt sammanhang (Liljestränd 2000, s. 110; Pilhgren 2017, s. 31). Enligt Vygotskij är språket ett centralt verktyg för att strukturera och överföra kunskap genom sociala och kulturella interaktioner. Han framhåller särskilt relationen mellan tänkande och språk, och hur ord och deras betydelser utvecklas och förändras i takt med barnets utveckling (Vygotskij 2001, s. 422-425). Vygotskij betonar att språket inte bara är ett medel för kommunikation utan även ett medel för att forma tänkandet och förståelsen av omvärlden. Genom språket interagerar individen med sin omgivning, och lärande sker i samspel med andra, vilket gör språket till ett redskap för både intellektuell och social utveckling. Säljö (2000, s. 66) förklarar att ett sociokulturellt perspektiv betraktar utveckling och lärande som processer som är djupt förankrade i individens relation till sin omgivning och sociala grupper. Särskild vikt läggs vid hur språk och kommunikation förstås i relation till människans utveckling. Centralt för detta

perspektiv är även frågan om vilka artefakter och redskap som används för att stödja individens utveckling. Dessa artefakter ses som avgörande för att främja tänkande, lärande och handlande, och de spelar en nyckelroll i människans förmåga att interagera med sin omgivning och tillägna sig ny kunskap (Säljö 2000, s. 66). Författaren beskriver vidare att barnen tänker i samspel med andra genom och med hjälp av intellektuella verktyg, exempelvis språkliga uttryck. Säljö betonar även att språkinläring inte enbart handlar om att förstå ett språk, utan om att lära sig att tänka och agera inom ramarna för en specifik kultur och de gemenskaper barnet ingår i som medlem i ett samhälle.

Denna studie utgår från ett sociokulturellt perspektiv och belyser pedagogernas centrala roll i att skapa förutsättningar för barns utveckling av både svenska språket och deras modersmål. Inom ramen för denna teoretiska ansats betonas hur pedagoger omstrukturerar omgivningen för att främja barnens utforskande och interaktion, vilket möjliggör skapandet av ny kunskap i samspel med de förutsättningar som omgivningen erbjuder, med särskild fokus på att främja en positiv språkutveckling hos flerspråkiga barn. Utifrån det sociokulturella perspektivet betraktar vi människan som en social individ i ständig utveckling, vars tänkande och språk är unikt formade genom interaktioner med omgivningen. Vår studie är förankrad i tre centrala begrepp, inom det sociokulturella perspektivet, som genomgående präglar arbetet: *den proximala utvecklingszonen*, *mediering* och *redskap* samt *scaffolding*. I sammanhanget av flerspråkighet på förskolor vill vår undersökning belysa pedagogernas strategier och metoder som syftar till att skapa en lärandemiljö där barnen, genom samspel med andra, kan utveckla sina språkliga färdigheter.

3.2 Centrala begrepp

I kommande avsnitt presenteras de tre centrala begrepp inom det sociokulturella perspektivet som utgör ramen för analysen.

3.2.1 Den proximala utvecklingszonen

Säljö (2000, s. 305) lyfter fram att ett av Vygotskijs mest kända begrepp är *den proximala utvecklingszonen* (Zone of Proximal Development, ZPD), vilket beskriver skillnaden mellan vad en individ kan klara på egen hand utan hjälp och vad den kan uppnå med stöd från andra, till exempel genom samarbete eller vägledning. Kultti (2012, s. 29) benämner Vygotskijs åtskillnad mellan barns aktuella utvecklingsnivå och den proximala utvecklingszonen för att förklara hur lärande och utveckling sker. Den aktuella utvecklingsnivån syftar på det som barnet redan har lärt sig och kan utföra på egen hand. Den proximala utvecklingszonen å andra sidan beskriver vad barnet har potential att lära sig med hjälp av stöd från någon mer erfaren individ. Författaren förklarar vidare att enligt Vygotskij innebär den proximala utvecklingszonen att det alltid finns utrymme för ytterligare lärande och utveckling utöver det barnet redan klarar av, förutsatt att de får rätt stöd och vägledning genom social interaktion. Denna studie kopplas till den proximala utvecklingszonen genom att lyfta fram betydelsen av social interaktion och stöd från mer erfarna individer, i detta sammanhang pedagoger.

3.2.2 Mediering och redskap

Pihlgren (2017, s. 32) beskriver begreppet *mediering*, vilket innebär en ständigt pågående process där människor samverkar med varandra och använder de kulturella redskap för att förstå sin omvärld. Med tiden utvecklas språket till att bli ett av de mest betydelsefulla verktygen för barnet, vilket gör det möjligt att både förstå sin omgivning och aktivt påverka den. Säljö (2000, s. 20) beskriver att redskap eller verktyg är de resurser som människor använder för att förstå och hantera sin omvärld. Dessa redskap kan vara både språkliga eller intellektuella, såsom ord, begrepp och tankemodeller, och fysiska, såsom tekniska hjälpmedel,

böcker eller andra materiella objekt. Det är genom att använda dessa redskap som vi interagerar med och tolkar vår omgivning, vilket innebär att de fungerar som medierande länkar mellan individen och världen.

Mediering kopplas till denna studie, då den betonar hur lärandet sker genom kulturella och språkliga redskap som används i den sociala interaktionen. Pedagogerna fungerar som förmedlare av dessa redskap, vilket gör det möjligt för barnen att förstå och internalisera nya kunskaper och färdigheter inom ramen för den proximala utvecklingszonen

3.2.3 Scaffolding

Pihlgren (2017, s. 36-37) lyfte fram att ett effektivt sätt för pedagogen att stödja barnens utveckling är *scaffolding*, översatt till stöttning, vilket utmanar barnet att vidare utforska sin kunskap och komma i kontakt med sitt proximala utvecklingszonen. Kultti (2012, s. 30) förklarar att stöttning handlar om att vuxna, exempelvis lärare, erbjuder stödstrukturer som hjälper barnet att utföra uppgifter som det inte klarar av på egen hand. Dessa stödstrukturer kan innefatta konkreta modeller, interaktiv support och hjälp att utveckla tankekonstruktioner. Genom att vägleda språkligt, fungera som förebilder, uppmuntra och reflektera tillsammans med barnet, bidrar de vuxna till att barnet får tillgång till nya kunskaper och färdigheter. Pihlgren (2017, s. 37) poängterar att vid stöttning måste pedagogen beakta barnets nuvarande utvecklingsnivå. Detta innebär att pedagogen behöver förstå var barnet befinner sig i sin kognitiva utveckling för att kunna utmana barnets tänkande på ett sätt som varken är för svårt eller för enkelt.

I denna studie utgår vi från Pihlgrens (2017, s. 36, 37) definition av begreppet scaffolding, vilket vi avser som de möjligheter pedagoger skapar för flerspråkiga barn att utveckla både modersmålet och det svenska språket genom stöttning. Det innefattar att synliggöra olika förutsättningar, som miljö, material, resurser och pedagogernas kompetenser, som inkluderas i pedagogernas strategi kopplade till scaffolding.

4. METOD

I följande avsnitt redogörs för den valda metoden i studien. Inledningsvis presenteras metodvalet, ett urval av deltagare samt genomförande av intervjuer. Ett särskilt avsnitt finns för reliabiliteten och validiteten i vår studie. Därefter diskuteras de forskningsetiska principer som följts. Avslutningsvis beskrivs processen för bearbetning och analys av det insamlade datamaterialet.

4.1 Semistrukturerade intervjuer

För att uppfylla studiens syfte valdes kvalitativa semistrukturerade intervjuer som datainsamlingsmetod. Denna ansats är den mest använda metod för att samla in kvalitativ empiri och möjliggör för informanterna att ge detaljerade svar utifrån sina egna erfarenheter, enligt Christoffersen och Johannessen (2015, s. 83). Vidare poängteras att människors erfarenheter och uppfattningar framträder tydligast när de ges möjlighet att rekonstruera och reflektera över händelser. Med denna utgångspunkt, strävades i studien efter att erhålla tillförlitliga svar som kunde ligga till grund för analysen. Detta innebar att samla in kvalitativa data utifrån informanternas erfarenheter, resonemang och beskrivningar av de arbetsätten som används för att främja barnens språkutveckling, med särskild betoning på modersmål- och andraspråkutveckling.

En semistrukturerad intervju utgår från en intervjuguide med en viss struktur, eftersom frågorna är förberedda i förväg och uppmuntrar informanterna att uttrycka sig fritt och flexibelt. Dessa frågor har inga förutbestämda svarsalternativ, vilket ger informanterna möjlighet att formulera sina svar utifrån sina egna perspektiv (Christoffersen & Johannessen, 2015, s. 85-87). I denna studie utformades en intervjuguide som inkluderade 15 öppna frågor (se bilaga 3). Utöver dessa frågor användes även följdfrågor under intervjutillfällena, vilka anpassades utifrån varje enskilda fall. Samtliga deltagare besvarade likadana kärnfrågor, med undantag för följdfrågor vilka ställdes med avsikt att utveckla intervjuerna. En fördel med kärnfrågor är att det i viss mån förenklar analysen (Christoffersen & Johannessen, 2015, s. 85). För att främja spontanitet och få autentiska svar delades intervjufrågorna inte ut i förväg till deltagarna, vilket minimerade risken för att informanterna skulle förbereda sina svar.

Intervjumetoden har främst syftat till att skapa en djupare förståelse för informanternas uttryck, deras avsikter och de detaljer som framträdde under samtalen, snarare än att enbart få direkta svar på de ställda frågorna. Intervjuprocessen betraktas som en *diskursiv praktik* (Shoultz, Säljö och Wyndhamn 2001 se Wallested 2020, s. 42-43). Detta innebär att en intervju strävar inte endast efter att besvara de ställda frågorna, utan i hög grad att förstå informanternas diskursiva svar som också präglas av den sociala interaktionen med intervjuaren. Denna diskursivitet tolkas i relation till hur informanterna hanterar den sociala interaktionen under intervjun, vilken relation som etableras mellan informanten och forskaren, samt hur informanterna hanterar förväntningar från forskaren (s. 42, 43). Av den anledningen, var det även avgörande i denna studie att lägga vikten vid hur samtalet utvecklades med stöd i följdfrågorna.

4.2 Urval

För att uppnå studiens syfte och genomföra vår valda metod hade ett *strategiskt urval* av förskolor och pedagogers tillämpats. Detta innebär att de medverkande förskolorna valdes ut utifrån deras relevans och pedagogiska profil. Vi riktade vårt fokus mot de förskolor och pedagoger som bäst kunde bidra till studiens forskningsfrågor. Informanterna valdes vidare inom denna målgrupp utifrån principen om ändamålsenlighet (Christoffersen & Johannessen 2015, s. 54; Bryman 2015, s. 496). Nedan beskrivs de olika genomförda urvalen, kontexturval samt urval av deltagare (Bryman 2015, s. 497).

I vår studie har urvalet genomgått en process som innebär, i ett tidigt skede, en kartläggning av förskolor genom att undersöka deras profiler och mål, med särskild tonvikt på arbete med flerspråkighet. Denna inledande fas resulterade i valet av flera förskolor belägna i Västra Götalandsregionen. För att möjliggöra en djupgående analys av vår studie valdes förskolor med tre olika profiler. Profil *ett* kännetecknas av en flerspråkig inriktning, där antalet barn med ett annat modersmål än svenska är betydande. Profil *två* omfattar förskolor där svenska är modersmålet för både barn och pedagoger. Profil *tre* avser en tvåspråkig förskola med ett grundläggande fokus på flerspråkighet. Syftet med detta tillägg var att skapa ett jämförelsematerial som kunde bidra till en djupare förståelse och en mer omfattande diskussion i analysen av studiens resultat. Därefter inleddes kontakten med rektorer och pedagoger på de utvalda förskolorna. I detta steg skickades missivbrev (se bilaga 1) med information om studiens syfte och upplägg innan tider och datum för intervjuer fastställdes. Av de 14 kontaktade förskolorna valde endast sex att medverka i intervjuerna, medan de övriga inte har återkommit med något svar eller avböjde deltagande på grund av bristande tid för studien.

Valet av deltagande personal i studien grundas i att förskolan, oavsett pedagogernas utbildning, ska ge varje barn förutsättningar att utveckla språket, både i svenska, nationella minoritetsspråk

samt barnets modersmål om de finns (Lpfö 18, s. 14). I undersökningen medverkade två utbildade barnskötare och en utbildad pedagog samt sju förskollärare med olika långa yrkeserfarenhet och åldersgrupper. Vi valde att intervjua både grupper av pedagoger då vi anser att det är av stor vikt att få insikter från samtliga yrkesgrupper som är delaktiga i barnens vardag på förskolan. Genom att inkludera olika professioner skapade vi förutsättningar för att få en mer omfattande förståelse av hur dessa yrkesroller bidrar till barnens språkutveckling och hur de ömsesidigt kompletterar varandra i det pedagogiska arbetet. Deltagarna kontaktades antingen direkt personligen eller genom rektor. De pedagoger som blev intresserade av att delta i intervjuerna hörde av sig till oss via e-post eller telefon. Totalt tio pedagoger deltog i studien. I tabellen nedan presenteras samtliga pedagoger med fiktiva namn i de olika inriktningar:

Förskolans profil	Fiktiva namn	Utbildning
Profil 1	Sofia	Förskollärare
	Lisa	Barnskötare
	Sara	Barnskötare
	Cecilia	Förskollärare
Profil 2	Malin	Utbildad barnskötare
	Fanny	Förskollärare
	Jenny	Förskollärare
	Elsa	Förskollärare
	Anna	Förskollärare
Profil 3	Helena	Förskollärare

4.3 Genomförande

Datinsamlingen genomfördes med hjälp av semistrukturerade intervjuer, som har följt en intervjuguide med rum för både öppna frågor och följdfrågor. Christoffersen och Johannessen (2015, s. 83) lyfter fram att samtal spelar en avgörande roll för människors förmåga att förstå varandra och att uttrycka både intentioner och känslor. Enligt författarna erbjuder intervju som metod möjligheten att få insikt i individers livserfarenheter. Mot bakgrund av det ansåg vi att denna metod var mest relevant för denna studie.

Intervjuguiden utarbetades parallellt med framtagandet av studiens litteraturgenomgång. Processen innebar att vi identifierade och fokuserade på de nyckelord som framträdde mest i tidigare forskning. För att säkerställa att intervjufrågorna täckte ämnesområdet på ett omfattande sätt, skapades inledningsvis ett dokument med över 30 frågor. Dessa frågor bearbetades och anpassades i takt med att litteraturgenomgång fördjupades. Slutligen utformades en intervjuguide (se bilaga 3) bestående av 15 förutbestämda frågor.

Intervjuerna utfördes på pedagogernas arbetsplats vid avtalad tid, med hänsyn till deras tillgänglighet. Vi genomförde intervjuerna individuellt, som planerades att pågå mellan 30 och 45 minuter. Vissa intervjuer varade omkring 20 minuter, medan andra sträckte sig upp till 45 minuter. Denna variation berodde på hur utförliga svaren var och på pedagogernas sätt att beskriva sina erfarenheter. Under de inledande minuterna av intervjun gjordes en introduktion av studiens syfte och problemföreställning. Därefter presenterade vi informationsbrevet som följdes av en kort sammanfattning om tidigare forskning samt centrala begrepp. Vi informerade även deltagarna om att intervjun kommer utgå ifrån förutbestämda frågor med rum för både öppna frågor samt följdfrågor. Möjlighet till frågor fanns. Särskild vikt lades vid att klargöra

de etiska principerna. Innan inspelningen påbörjades signerade deltagarna samtyckesblanketten (bilaga 2).

Intervjuerna spelades in med hjälp av en röstinspelning via en mobiltelefon och en dator. Sedan transkriberades dessa successivt med hjälp av digitala verktyg. Ljudfilerna överfördes till Högskolan i Borås lärplattform, Canvas, för lagring och hantering. För att säkerställa en säker och korrekt hantering raderades ljudfilerna från våra enheter och fanns därefter enbart tillgängliga via Canvas.

4.4 Validitet och reliabilitet

För att säkerställa kvaliteten i denna studie används begreppen validitet och reliabilitet, som vanligtvis tillämpas inom kvantitativ forskning, men anpassades till den kvalitativa forskningskontext som utgör grunden för denna studie. Karlsson (2007, s. 252) och Bryman (2015, s. 465) menar att validitet, reliabilitet och replikerbarhet även kan vara relevanta för kvalitativa studier. Samtidigt påpekar Bryman (2015, s. 467) att vissa forskare föreslår andra kriterier som bättre passar kvalitativa metoder. Guba och Lincoln (1994, se Bryman, 2015, s. 467) lyfter fram tillförlitlighet och äkthet som alternativa sätt att bedöma kvalitet i kvalitativa studier.

För att förtydliggöra vad som förstås som validitet i denna studie följdes Christoffersen och Johannessen (2015, s. 22) förklaring. Författarna beskriver att validitet, eller giltighet, handlar om att säkerställa i vilken utsträckning insamlade data noggrant representerar det fenomen som undersöks samt hur väl empirin är kopplad till forskningsfrågan. I vår studie validiteten förklaras utifrån i vilken utsträckning den valda metoden, i detta fall semistrukturerade intervjuer, på ett omfattande sätt fångar och representerar det forskningsområdet som undersöks. För att stärka studiens validitet användes flera olika strategier under både datainsamlingen och analysen. Intervjuguiden utformades med utgångspunkt i tidigare forskning och teorier för att säkerställa att frågorna täckte centrala aspekter av pedagogernas beskrivningar av flerspråkighet och modersmålutveckling på förskolor. Intervjufrågornas delades med studiens handledare för granskning vilket gav professionellt råd. Under intervjuerna användes en semistrukturerad metod som möjliggjorde flexibilitet. Detta innebär att följdfrågor ställdes när det behövdes för att få djupare insikter och klargöra deltagarnas svar. För att stärka trovärdigheten spelades intervjuerna in och transkriberades därefter. I mindre utsträckning genomförde vi en pilotstudie för att testa intervjuguiden och kontrollera att frågorna var relevanta och begripliga för deltagarna. En pedagog från en icke deltagande förskola läste frågorna och gav oss återkoppling kring hur hen uppfattade dessa. Detta gav oss möjlighet att justera och förtydliga frågor innan studien påbörjades.

För att säkerställa studiens kvalitet under intervjuerna följde vi den strukturerade arbetsprocess som beskrivs av Christoffersen och Johannessen (2015, s. 86-87) vid utformningen och genomförandet av intervjufrågorna. Inledningsvis informerades deltagaren om studiens syfte och forskningsetiska principer. Faktafrågor (se frågor 1-2 i bilaga 3) inledde samtalet och inriktade sig på att skapa en trygg relation mellan oss och informanten. Introduktionsfrågan (se frågan 3 i bilaga 3) riktade fokuset mot forskningsämnet. Övergångsfrågan (se frågan 4 i bilaga 3) fungerade som en länk mellan introduktionsfasen och nyckelfrågorna, vilka betydde intervjuens kärna. Nyckelfrågorna (se frågor 5-15 i bilaga 3) krävde djupgående svar och detaljerade beskrivningar för att få insikter som direkt kopplades till forskningsfrågorna. Studien undvikts känsliga frågor relaterade till informanternas privatliv eller personliga åsikter, eftersom fokus var på professionella erfarenheter. Avslutningsvis gavs det möjlighet

för förtydliganden och avslutande kommentarer, vilket gav informanten utrymme att dela ytterligare perspektiv.

I vår studie följdes reliabilitet, eller tillförlitlighet enligt Christoffersen och Johannessen (2015, s. 21, 22). Författarna betonar att detta handlar om hur noggrant och exakt den insamlade empirin är. Det innebär att reflektera över vilka data som används, hur de samlas in samt hur de bearbetas under analysfasen. Den strukturerade intervjuguiden säkerställde att alla intervjuer genomfördes på samma sätt och att samtliga frågor behandlades. Även om intervjuerna var semistrukturerade och därmed gav utrymme för viss flexibilitet, var det viktigt att bibehålla en tydlig struktur för att kunna jämföra deltagarnas svar. Genom vårt definierade urval av förskolor och deltagare (se punkt 4.2) har vi tydliggjort anledningen till att just dessa pedagoger och förskolor valdes för studien. Studien har även haft fokus på interreliabilitet, även om detta genomfördes i mindre omfattning på grund av studiens begränsade möjligheter. Interreliabilitet, enligt Christoffersen och Johannessen (2015, s. 22), innebär att flera forskare undersöker samma fenomen och kommer fram till liknande resultat. I denna studie har vi säkerställt detta genom att vi som studenter intervjuat, transkriberat och analyserat materialet på samma sätt och dragit samma slutsatser. Vår etiskt förhållningssätt förankrades i God forskningssed principer för att säkerställa studiens tillförlitlighet och kvalitet (Vetenskapsrådet, 2024).

4.5 Etiskt ställningstagande

Enligt Vetenskapsrådet (2024, s. 7) innebär god forskningssed att forskaren arbetar etiskt och professionellt genom att följa forskningsetiska krav och riktlinjer. Detta arbetssätt fokuserar på trovärdighet, ansvar och respekt för deltagarnas rättigheter. I God forskningssed förklaras dessutom att forskningsetiska principer från publikationen från 2017 är mer utförliga. Därför har vi i vår studie tagit hänsyn till båda versionerna. Vidare framhålls att rapporten i stor utsträckning byggs på The European Code of Conduct for Research Integrity, även kallad "ALLEA-kodexen". Kodexen omfattar de mest centrala aspekterna av god forskningssed och används i Sverige och Europa (Vetenskapsrådet, 2024, s. 7). ALLEA-kodexen betonar vikten av ett etiskt förhållningssätt inom forskning, där alla inom forskarsamhället har ansvar för att följa och främja god forskningssed. De grundläggande principerna är tillförlitlighet, ärlighet, respekt och ansvar (ibid, s. 11).

Forskningsetiska överväganden och forskningsansvar i vår studie omfattade främst information och samtycke från deltagarna. Ett missivbrev och samtyckesblankett användes under det första delen av intervjun. Deltagarna informerades (se bilaga 1) om studiens syfte, intervjuens ändamål, nyttjandekravet, konfidentialitet och anonymitet (Löfdahl 2014, s. 36-38; Christoffersen & Johannessen 2015, s. 46-48). Samtycken (se bilaga 2) undertecknades före ljudinspelning påbörjades. Enligt Vetenskapsrådet (2024, s. 62) ska deltagare alltid informeras och frivilligt ge sitt medgivande innan de deltar i en studie. Deltagarna ska också förstå vad studien handlar om och kunna välja att avbryta sitt deltagande när som helst. Vi studenter ansvarade för att deltagarna var fullt medvetna om studiens syfte och sina rättigheter. Behandlingen av personuppgifter i vår studie följde EU:s GDPR och nationella regler (Vetenskapsrådet, 2024, s. 66). Ljudinspelningar överfördes till högskolans lärportal och lagrades endast under studiens gång. Inga namn eller andra identifierande uppgifter lagrades. Under resultat- och diskussionsdelen tillämpades anonymitetsprincipen. Vår studie kommer att publiceras på högskolans databas Diva, där studiens design, metod, diskussion samt utdrag ur empiri och referenser kommer att finnas tillgängliga för läsning.

4.6 Analys och bearbetning

Den insamlade empirin från intervjuerna analyserades med stöd av tematisk analys, vilken syftar till att identifiera, analysera och organisera mönster i det insamlade materialet (Braun & Clarke, 2006 (s. 79). Enligt Bryman (2015, s. 709) kännetecknas kvalitativ dataanalys av en ömsesidig och kontinuerlig process där tolkning och granskning av empirin sker i samspel. Den valda metoden i vår studie följer Brymans (2015, s. 707, 708) angivna principer.

Inledningsvis transkriberades alla samlade ljudinspelningarna till textformat med hjälp av Microsoft Word. Texterna analyserades och granskades noggrant, redigerades och kontrollerades språkligt för att säkerställa en fullständig och korrekt dokumentation av deltagarnas svar. Därefter sparades och hanterades samtliga transkriptionerna i Word-dokument. Därpå genomlästes materialet flera gånger för att skapa en djupare förståelse för innehållet.

För att analysera datan skapades 18 antal koder som även markerades med olika färger. Vårt fokus låg på att analysera, identifiera och hitta mönster i datamaterialet. Efter alla transkriptioner hade kodats, sorterades och tematiserades koderna iterativt för att hitta återkommande teman, som sedan korrigerades samt anpassades utifrån studiens syfte. I detta steg började tydliga mönster framträda i datamaterialet, vilket bidrog till att besvara studiens frågeställningar. Av de cirka 18 koder som identifierades i det första steget framträdde fyra huvudtema. Koder som inte visade tydliga mönster eller som inte bidrog till en djupare förståelse av empirin hade mindre inverkan på analysen och inkluderades inte i de slutliga teman. För att tydligare definiera och namnge varje tema kopplades de samman med relevant teori och begrepp från studiens litteraturgenomgång. Målet var att med varje tema fånga ett brett innehåll av den insamlade empirin och skapa en stabil grund för den fortsatta analysen.

Avslutningsvis genomfördes en analys av fyra antal teman. De huvudteman som slutligen identifierades var: språkutvecklande arbetssätt för flerspråkiga barn, pedagogernas synsätt, utmaningar i arbetet med flerspråkighet samt möjligheter i arbetet med flerspråkighet. Därefter tillämpades underteman inom varje huvudtema för att fördjupa analysen och skapa en mer detaljerad förståelse av datamaterialet. Dessa analyserades i relation till studiens syfte och frågeställningar, vilket möjliggjorde en tydlig koppling mellan resultaten, den teoretiska ramen och den bakgrunden som presenterats. Bilaga 4 visar framtagande av de huvudtema och undertema efter koderna. Att analysera empirin för att undersöka eventuella samband eller relationer mellan de identifierade teman var sista steg i analysgenomgången. I resultat delen kommer dessa potentiella samband att förklaras. På detta sätt möjliggjorde tematisk analys en systematisk och grundlig bearbetning av intervjudatan, vilket resulterade i en nyanserad förståelse av de pedagogiska erfarenheterna och perspektiven som deltagarna delade.

5. RESULTAT

I följande kapitel kommer resultaten från den insamlade datan att presenteras. Med hänsyn till etiska överväganden kommer deltagarna att benämnas med fiktiva namn³. Resultatet kommer att struktureras baserat på de huvudteman och underteman som identifierades i analysen. De huvudrubrikerna som kommer att redovisas är: Språkutvecklande arbetssätt för flerspråkiga barn, Pedagogernas synsätt på flerspråkighet, Utmaningar i arbetet med flerspråkighet samt Möjligheter i arbetet med flerspråkighet. I denna del ligger fokus på att analysera och redogöra för de centrala mönster och insikter som är relevanta för att besvara studiens syfte och forskningsfrågorna.

³ Se punkt 4.2 för en redogörelse av deltagarna.

5.1 Strategier och arbetsmetoder för flerspråkiga barns modersmål- och andraspråksutveckling i förskolan

I detta avsnitt redovisas de språkutvecklande strategier samt metoder för flerspråkiga barn i förskolan. Denna rubrik baseras på deltagarnas beskrivningar från intervjuerna kring hur de arbetar och integrerar både svenska och barnens modersmål i undervisningen. Det kommer att belysas hur olika verktyg, material och aktiviteter anpassas för att främja en inkluderande och stimulerande språkinlärning.

5.1.1 Barnlitteratur

De flesta pedagoger nämner i resultatet att barnlitteratur är en central arbetsmetod för att stödja flerspråkiga barns språkutveckling. Sofia, Fanny, Jenny, Anna och Sara lyfter fram böcker på olika språk i förskolans bokbestånd som ett sätt för att synliggöra olika språk och kulturer i den pedagogiska miljön. Sofia beskriver användningen av böcker på persiska och svenska, där barnen får möjlighet att jämföra olika skriftspråk och läsriktningar, vilket främjar en förståelse för språkens mångfald:

Barnen får se skriftspråket. Att det också är, att här läser vi från höger till vänster. Men här läser vi från vänster till höger. Och i läsriktning. Så det är intressant.

Sofia är även noggrann med att säkerställa att böckerna förmedlar värderingar som speglar förskolans arbete med normkritik, mänskliga rättigheter och inkluderande perspektiv. Böckerna används således både för att visa på språklig mångfald och för att skapa en miljö där alla barn och familjer känner sig sedda och representerade, Sofia påpekar:

Vi är väldigt noga i vad vi har för böcker. Vad de böckerna förmedlar. Att de ska stå för norm och värderingar som vi står för här på förskolan. Vi är ju även HBTQI-förskola. Och där vi granskar lite från diskrimineringsgrunderna och mänskliga rättigheter. Väldigt noga. Och då handlar det också mycket om att alla människor... Alltså människor som möter vår verksamhet ska känna sig synliga.

Anna betonar vikten av att ha böcker på barns modersmål, inklusive deras specifika bokstäver och siffror, för att synliggöra språken i verksamheten. Hon nämner också att detta visar att alla språk är accepterade och bidrar till att kulturer lyfts fram genom bilder och texter i böckerna, Anna säger:

Jag tänker alltså bara uppmuntra dem att deras språk är okej och synliggör språken i verksamheten. Att det finns böcker på olika språk så att de här skriftspråken syns. (...) Att man liksom synliggör, att det finns bilder på olika kulturer och böcker.

I ovanstående citat visar Anna på vikten av att synliggöra och normalisera barnens olika språk och kulturer i förskolans verksamhet. Genom att använda böcker på olika språk och bilder som representerar olika kulturer, strävar hon efter att skapa en inkluderande och accepterande miljö.

Jenny belyser hur arbetet med olika böcker, särskilt under läslyftet, bidrar till att skapa ett ökat intresse och engagemang bland alla barn, oavsett språklig bakgrund. Anna lyfter upp hur böcker används som en form av bildstöd i verksamheten. Bilderböcker, fungerar som ett medierande verktyg för att samtala med barnen om bilderna och skapa dialog, där högläsning är en del av detta arbete, Anna förklarar nedan:

(...) Det är någon form av bildstöd. Ja, böcker. Man tittar på bilderböckerna. De är oftast väldigt tydliga. Så då pratar vi om bilderna liksom. Och högläsning.

Cecilia beskriver ett arbete med boken "Vem ser Dim?" där den dramatiseras samt integreras i miljön på ett sätt som gör den tillgänglig och engagerande för barnen, som främjar barnens språkutveckling i det svenska språket:

Och så den här boken som vi utgår från, den har vi också satt upp i miljön så att de kan gå och följa boken... Det är den här Vem ser Dim? Så då sitter den längst ner av vår lekhall. Och vi har även kopierat upp den här också så att de bara ska kunna gå och bläddra i den också. (...) Barnen är väldigt taggade på när Dim ska komma och han läser sin bok eller han ger barnen uppdrag. (...) Ja, Dim är liksom en rolig figur som kommer och har olika uppdrag och barnen är så här: "Wow! Dim är här!".

På liknande sätt resonerar Lisa och Sara som benämner att de kombinerar böcker med att visa bilder och använda drama i undervisningen, Lisa beskriver:

Vi jobbar med olika metoder som flanosaga som är ett verktyg som är väldigt bra för att den skaffar barnen intresse. Det är inte tråkigt. (...) Vi läser saga, visar på bilder. Vi använder oss också av drama. (...) Vi har Dino. Det är en figur för att dramatisera. Det är inte bara att vi läser en bok. Vi dramatiserar med olika dockor.

I citatet ovan visar Lisa hur de arbetar med varierande och interaktiva metoder för att stödja flerspråkiga barns språkutveckling. Genom att använda verktyg som flanosagor, bilder, dockor och dramatisering skapar de en lärmiljö som stimulerar intresse och engagemang hos barnen. Dessa metoder fungerar även som medierande redskap och gör språket mer tillgängligt för flerspråkiga barn, då visuella och praktiska inslag kan hjälpa till att överbrygga språkliga barriärer.

5.1.2 Musik

Majoriteten av pedagogerna lyfter upp musik som en viktig del i arbetet med flerspråkighet och språkutveckling. Arbetet med att integrera musik och sånger på olika språk beskrivs som en metod för att stärka barnens modersmål och identitet samt förståelse för olika kulturer. Elsa berättar att de aktivt letar upp musik på barnens modersmål, som arabiska och rumänska, och spelar den i verksamheten. Barnen reagerar positivt och känner igen sig:

Vi letar upp på arabiska och vi har haft rumänska och lite andra språk som vi har då lyssnat på deras språk. De blir så glada... "Det är mitt språk! Det är ju jag! Jag förstår ju detta".

Dessutom beskriver Anna hur barn som oftast hör sitt modersmål i hemmiljön reagerar optimistiskt på att höra musik på sitt eget språk i förskolan, vilket främjar deras koppling till både språket och kulturen:

De pratar ju sitt modersmål bara hemma och sånt. Och sen på förskolan så är det allting på svenska. Och sen helt plötsligt att höra den musiken på sitt eget språk (...)
De blir ju väldigt glada

I ovanstående citat belyser Anna hur betydelsefullt det är för barn att möta sitt modersmål även i förskolans miljö. Hon beskriver hur en sådan upplevelse, exempelvis att höra musik på sitt eget språk, kan framkalla glädje och stärka barnens känsla av igenkänning och tillhörighet.

Detta indikerar vikten av att integrera barnens modersmål i verksamheten som ett sätt att stödja barns flerspråkighet.

Jenny belyser hur barnen får välja att spela upp sånger, exempelvis till födelsedagsfirandet, vilka oftast blir på olika språk. Barnen lär sig att sjunga och lyssnar på dessa sånger tillsammans, vilket öppnar upp diskussioner och dialog om språkljud och skillnader mellan språken. Fanny betonar vikten av igenkänning i musiken och sångerna, och pekar på hur klassiska barnsånger som Imse Vimse Spindel ofta finns översatta till många olika språk. Detta är ett sätt att inkludera flerspråkiga barn i aktiviteterna:

Det tänker jag är jätteviktigt att få känna igen en sång. Och det finns ju ofta på både svenska och de här klassiska barnsångerna som finns i Imse Vimse. Det finns ju på nästan alla språk. Så där ja, det gör vi.

Även Lisa benämner hur musik och sånger på olika språk integreras i aktiviteter som dans och gymna. Barnen blir väldigt glada och känner igen sångerna, vilket bidrar till en känsla av inkludering. Hon lyfter också fram det positiva i att musiken sprider sig till andra barn, även de som inte talar till exempel arabiska kan ändå lära sig och sjunga hela sången, vilket visar hur musiken skapar gemenskap och brygger mellan barnen, Lisa säger:

Vi sjunger ofta när vi har dans eller gymna, vi försöker spela sånger på olika språk. Just nu har vi många såna sånger som är väldigt populära, som A Ram Sam Sam, Al Salwa och Twinkle Little Star. Och man ser på barnen att de är jättegglada över det, att de förstår, de känner igen. Det som är också positivt är att det smittar på andra barn, trots att de inte kan till exempel arabiska, de kan sjunga hela sången, även de som kan inte arabiska.

Helena berättar hur de, i en tvåspråkig förskola, använder musik och sånger på båda språken på samlingarna. De sjunger ofta sånger på ena språket och översätter sedan till svenska för att skapa förståelse och koppling mellan språken. Helena nämner att de aktivt blandar de två språken i vardagen, vilket bidrar till att barnen utvecklar språkliga färdigheter på båda språken samtidigt. Elsa och Helena lyfter även rim och ramsor som positiva metoder för att stödja barnens språkutveckling i det svenska språket. Dessutom förklarar Anna att de sjunger samt använder rim och ramsor med hjälp av visualisering, vilket även stärker barnens förståelse av innehållet.

Användningen av musik på olika språk för att stötta barnens språkutveckling i modersmål och andraspråk samt för att stärka deras kulturella identitet är en metod som kopplas till Vygotskjis begrepp scaffolding. Genom att dela upp sånger i hanterbara steg stöttar pedagogerna barnens lärande och motivation att utveckla språket genom musik.

5.1.3 Digitala verktyg

Resultatet visar att en gemensam nämnare för flertalet pedagoger är användningen av digitala verktyg som en del av arbetet med att stödja barnens språkutveckling i både svenska och modersmålet. Anna, Fanny, Elsa, Helena, Sofia, Cecilia, Lisa och Sara framhåller Polyglutt som ett värdefullt verktyg, vilket ger barnen en möjlighet till att läsa och lyssna på olika böcker på sitt modersmål i en pedagogisk miljö. Pedagogerna ser Polyglutt som ett positivt sätt att synliggöra och integrera olika språk i verksamheten, vilket även bidrar till barnens identitetsutveckling. Anna påpekar hur Polyglutt gör det möjligt att läsa en likadan bok på både barnens modersmål och svenska, vilket stärker språkinläringen. Helena menar att användningen av Polyglutt gör det möjligt för flerspråkiga barn att höra och känna igen sitt

eget språk. Samtidigt ges de övriga barnen möjlighet att lyssna och bli bekanta med olika språk, vilket bidrar till en ökad förståelse och respekt för språklig mångfald i barngruppen, Helena berättar:

Jag tänker att Polyglutt är ju ett bra verktyg för att uppmärksamma om man har många olika språk. (...) då kan barnen få höra och de känner sig liksom, ja, “det här är mitt språk” (...). Att känna den tryggheten. Och de andra barnen får höra de här olika språken som finns.

Anna, Elsa, Fanny och Sofia lyfter fram hur de använder Youtube som ett digitalt verktyg för att introducera och uppmärksamma olika språk och kulturer i verksamheten. Fanny framhäver att Youtube är användbart eftersom den erbjuder ett brett utbud av barnsånger, som exempelvis, på olika språk. Elsa beskriver hur de via Youtube söker upp sånger och klipp på barnens modersmål som de tillsammans lyssnar på. Sofia berättar om hur YouTube användes för att visa upp ett klipp med dragspelsmusik och sång på romani chib i samband med att uppmärksamma den romska nationaldagen. Klippet innehåller en förklaring av sångens innebörd, som handlar om möten mellan olika länder på Balkan. Sofia framhåller att detta är något hon själv inte hade kunnat framföra, men genom det digitala verktyget kunde barnen få lära sig och ta del av en annan kultur:

(...) Det är ju ingenting jag någonsin hade kunnat berätta. Alltså jag kan inte sjunga en sång och spela dragspel på romani chib. Men här har vi det digitala verktyget som ger en möjlighet att utforska det. Och synliggöra det.

I ovanstående citat betonar Sofia vikten av digitala verktyg som ett stöd för att främja flerspråkighet i förskolan. Hon framhåller att dessa verktyg kan bidra med resurser och möjligheter som pedagogerna själva kanske inte besitter, såsom tillgång till sånger och kulturella uttryck på barnens modersmål. Hon menar att genom att använda digital teknik öppnas vägar för att synliggöra och utforska barns olika språk och kulturer.

Dessutom påpekar Anna vikten av att vara selektiv med innehållet på Youtube samt att göra medvetna och genomtänkta val vid användning av digitala verktyg, vilket inkluderar att ta sig tid att läsa på och säkerställa att materialet är lämpligt och anpassat för barnen. Sofia beskriver att i arbetet med flerspråkighet är digitala verktyg en stor möjlighet, men understryker också vikten av att använda dessa på ett genomtänkt sätt.

Elsa nämner att digitala verktyg som Google Translate är användbara för att förstå och översätta ord, vilket gör det enklare att ta del av olika språk. Även Jenny förklarar hur de med hjälp av Google Translate tillsammans med barnen letar upp och lyssnar på hur ord och fraser låter på andra språk, vilket främjar barnens förståelse av olika språk och kulturer. Sofia beskriver en situation där hon använde ett digitalt verktyg som stöd för att kommunicera med ett barn som talade mandarin, som vid ett tillfälle blev ledset för att hen inte förstod vad pedagogerna menade. För att lösa situationen använde Sofia Google Translate, där genom att skriva in meddelandet på engelska och låta översättningen spelas upp på mandarin, skapades en positiv reaktion hos barnet.

5.1.4 Bildstöd och TAKK

Flertalet av de deltagande pedagogerna betonar vikten av bildstöd och TAKK som centrala arbetsmetoder i arbetet med flerspråkighet. Jenny understryker att tecken som stöd, praxisalfabetet och möjligheten att tala med hjälp av bilder är viktiga redskap för att stödja

kommunikationen och tydliggöra det som sägs. Fanny lyfter fram hur TAKK och bildstöd bidrar till att göra språket mer konkret och ger en direkt koppling mellan ord och handling, vilket är särskilt viktigt för barn i språkutvecklingsprocessen. Även Anna förklarar hur bildstöd och TAKK bidrar till att konkretisera språket, särskilt för att förhindra att det blir för abstrakt:

Ja, men det är mycket bildstöd, tecken. Så att de [barnen] vet vad det är vi pratar om. För det blir väldigt abstrakt om man bara pratar. Så att man visar bilder, bildstöd. Och jag brukar också ha en knippa här med bildstöd. Nu ska vi äta och så ser de bild på att äta. Man har tecken. Att man upprepar.

I citatet framgår att Anna använder en knippa med bildkort för att visualisera olika moment, som exempelvis att äta, men även betonar vikten av upprepning av orden för att stärka barnens förståelse och främja språkutveckling i det svenska språket.

Lisa lyfter fram hur bildstöd och TAKK används systematiskt för att för att skapa en tydlig miljö som främjar kommunikation samt språkutveckling hos barnen. Hon beskriver att tydliggörande pedagogik är en central del av deras arbetssätt, där visuella bilder och scheman används för att konkretisera vardagsrutiner samt aktiviteter. Likt Lisa påtalar Cecilia och Helena att de använder dagsschema som kombineras med bildstöd samt TAKK för att främja flerspråkiga barns språkförståelse och samtidigt bidra till en språkstimulerande miljö.

Sofia förklarar hur de sätter upp och använder bilder för att visualisera olika föremål, som äpple, vatten eller mjölk på olika språk. Hon menar att dessa bilder används också för att rikta barnens uppmärksamhet mot översättningar, men även som ett verktyg för pedagoger för att kunna samtala med barnen på deras språk. Vidare berättar Sofia om ett tema som handlade om de olympiska spelen med fokus på de på grundläggande motoriska rörelser, till exempel att hoppa. Hon beskriver hur pedagogerna kombinerade olika sätt att presentera begreppet, genom att benämna ordet "hoppa" på både svenska och barnens modersmål, visa själva hur man hoppar i olika sammanhang, använda bildstöd, samt lyssna på musik som relateras till ordet för att förstärka innebörden:

(...) att ta in alla olika sätt att lära kring en och samma sak. För alla lär sig på olika sätt och då behöver man ha en variation i sätt att ta till sig.

I citatet ovan förklarar Sofia att genom att visa ord i olika sammanhang skapas varierad inlärningsmiljö där barnen kan relatera till och förstå begreppet på flera olika sätt. Hon betonar att det är väsentligt att anpassa undervisningen utifrån barnens individuella behov, då alla barn lär sig på olika sätt.

5.1.5 Samarbete med vårdnadshavare

Resultatet belyser i pedagogernas svar aspekter av samarbetet med vårdnadshavare, från att skapa tillit och förståelse till att använda praktiska verktyg och uppmuntra språklig mångfald. Samtalet med föräldrarna anses som en central del i att stödja barnens språkutveckling, och deras erfarenheter används som en resurs för att stärka relationerna mellan hem och förskola. För samtliga pedagoger betonas vikten av att bygga en god relation och kommunikation med vårdnadshavarna, vilket ses som en viktig resurs för att få information om barnens individuella behov och språkutveckling.

Sofia betonar vikten av att förstå barnens individuella behov med stöd från vårdnadshavarna. I detta fall använder pedagogerna sig av ordlistor som en medierande verktyg skapad av

vårdnadshavarna. Hon ser det som ett professionellt ansvar att inkludera vårdnadshavarnas kunskap och att bygga tillit genom dialog:

(...) Då kan vi också säga, men vilka ord använder ni? Vad skickar barnet för signaler hemma? (...) att vi får som en liten lista. Ja, men det här är ju ord. Oftast är det ju vårdnadshavarna som upplever att det kan vara en liten svårighet kring mat. Och då kan vi få en liten lista också ibland. Ja, men vatten heter så här. Barnet uttrycker så. Och jag tror att oavsett. Vårt mål är ju att ha ett så bra samarbete med vårdnadshavarna som det bara går (...). Vi ska ju vara professionella. (...) Och då visa också att jag behöver information av dig som vårdnadshavare. För att få bästa möjliga förståelse för barnet. Och då bygger man ju en trygghet och en tillit.

Fanny, Elsa och Anna belyser vikten av att uppmuntra vårdnadshavarna att använda modersmålet hemma samt ta hjälp av föräldrarna för att förstå barnens användning av modersmålet. Fannys formulerar sig på detta sätt:

(...) och uppmuntra föräldrarna att fortsätta prata modersmål hemma (...) Vad heter det på ert språk så vi kan använda det? För att förklara för barnet hur ska vi gå och byta blöja liksom (...) Men då kan jag ju fråga den personen, Betyder det någonting? Nu får jag hålla kvar det i tanken och försöka lyfta det med en vårdnadshavare (...).

Trots det positiva resultatet i studien har det också framkommit i svaren att ibland även vårdnadshavare visar en mindre positiv inställning kring att främja modersmålet på förskolan. I citatet nedan berättar Cecilia att flerspråkiga vårdnadshavare uttrycker en stark vilja till att deras barn ska i första hand utveckla sina kunskaper i svenska:

Och föräldrarna här är också väldigt måna om att jag vill att mitt barn ska lära sig svenska. Och då vill de liksom att här i förskolan så ska ni prata svenska.

Cecilia menar att föräldrarna förväntar sig att i förskolemiljön ska pedagogerna använda endast svenska. Hon är även den enda pedagogen i studien som benämner flerspråkiga barns negativa attytid mot att använda modersmålet i förskolemiljön:

Men vi har också märkt att om hon säger någonting på kurdiska, det barnet tycker att det är lite... Alltså tycker att varför pratar du kurdiska med mig? (...) Jag vet inte om det är för att de har fått det här hemifrån. När jag var i en miljö där det var svenska som modersmål och det var en eller två [flerspråkiga barn], då blev de ofta så här, det är mitt språk och blev väldigt stolta. Här är det... Jag vet inte varför men jag upplever det lite som det. Men de kan gärna prata och vi brukar prata ibland om vilka språk de pratar hemma och då berättar de ändå det. Men de vill inte riktigt prata.

I ovanstående citat reflekterar Cecilia över att i en tidigare arbetsmiljö där fåtal barn var flerspråkiga och majoriteten hade svenska som modersmål, har de flerspråkiga barnen ofta visat en stor stolthet över sitt modersmål. Hon uttrycker osäkerhet kring varför samma stolthet inte tycks vara lika framträdande i den nuvarande förskolemiljön. Trots att barnen gärna diskuterar vilka språk de talar hemma, upplever Cecilia att de inte är lika benägna att använda sitt modersmål i förskolan.

Sara belyser en vanlig oro bland vårdnadshavare gällande flerspråkighet och dess inverkan på barns språkutveckling. I detta sammanhang framträder en osäkerhet kring hur förskolans arbete med flerspråkighet påverkar barnens lärande av svenska:

Precis. De [vårdnadshavare] är lite osäkra för att de vill gärna att de [barnen] ska lära sig svenska. Och när vi säger det, då blir det "ja, just det".

Sara förklarar att vårdnadshavare ofta känner en viss osäkerhet kring sina barns språkinläring av svenska, och uttrycker oro över att barnen inte lär sig språket tillräckligt snabbt. Sara beskriver hur hon aktivt försöker förmedla vikten av att bevara och använda barnens modersmål, vilket även har visat sig bidra till att föräldrarna fått en fördjupad förståelse för denna aspekt och dess betydelse för barnens språkutveckling. Likande resonemang framkommer i Lisas svar:

(...) jag frågade vårdnadshavare (...) vi vill bygga en relation så jag frågar, är det någon sak som ditt barn gillar att lyssna på ditt språk? (...). Men föräldrar säger "nej, nej, nej, jag vill inte att han ska lyssna på sånger eller läsa böcker på modersmål". Och då förklarar vi varför modersmål är så viktigt och man behöver inte oro sig att använda det, även på förskolan.

Dessutom förklarar Fanny i sitt svar att många flerspråkiga vårdnadshavare uttrycker en önskan om att pedagogerna enbart ska undervisa på svenska:

Det finns många vårdnadshavare som kommer, flerspråkiga, och som säger att "nej, de kan prata svenska. Det ska vara svenska".

Detta innebär att pedagogerna förväntas av vårdnadshavarna att avstå från att inkludera barnens modersmål i undervisningen och istället fokusera lärandet på majoritetsspråket, i detta fall svenska.

Enligt deltagarna vill vårdnadshavarna att barnen ska lära sig svenska, och när pedagogerna förklarar vikten av att främja barnens modersmål i första hand, verkar detta skapa en viss lättnad och förståelse, vilket kan tyda på att vårdnadshavarna känner att deras oro beaktas. Vårdnadshavarens osäkerhet för språkutveckling i svenska språket gömmer i själva verket en oro om att barnen inte ska vara accepterade i samhället, enligt deltagarnas resonemang.

5.2 Pedagogernas resonemang och avgörande aspekter i arbetet med flerspråkighet

Under denna rubrik kommer pedagogernas synsätt på flerspråkighet att belysas. Fokus ligger på hur pedagogerna ser på flerspråkighet i förskolan samt vilka förutsättningar de anser vara avgörande i detta arbete.

5.2.1 Pedagogernas synsätt på flerspråkighet

Resultatet visar att samtliga pedagogers synsätt på flerspråkighet är överlag positivt och inkluderande. De flesta deltagare ser flerspråkighet som en berikande tillgång för både barnen och samhället. Sara understryker vikten av barnens modersmålsutveckling, eftersom ett starkt förstaspråk gynnar deras förmåga att lära sig andra språk. Pedagogen betonar att hon ofta förklarar för vårdnadshavare vikten av att prata modersmålet hemma:

Första språket är deras modersmål. Har man bra modersmål, andra språken kommer väldigt snabbt. Har man inte bra modersmål, då dröjer andra språken också. Jag lägger väldigt mycket tid på det. Det är jätteviktigt att ni pratar. De [vårdnadshavare] frågar, ska vi prata svenska? Nej, prata modersmålet. Om det är det ni gör hemma, gör det. Så jag försöker alltid säga att det är jätteviktigt med modersmål, att de får sitt modersmål.

I ovanstående citat framhäver Sara sitt engagemang för flerspråkighet genom att aktivt prioritera och uppmuntra arbetet med att främja barnens modersmål. Hennes svar visar på hennes starka uppfattning om att modersmålet spelar en central roll i barnens språkutveckling.

Anna betonar vikten av att synliggöra och acceptera flerspråkighet i barngruppen som en del av arbetet i förskolan, vilket hon även kopplar till läroplanens demokratiska värderingar. Hon reflekterar att flerspråkiga barn ska känna att deras språk är lika betydelsefullt och naturligt samt att det inte ska ses som en aspekt begränsad till hemmet:

(...) Och förskolans läroplan handlar ju om demokrati (...). Så det är ju väldigt viktigt att flerspråkighet syns och är accepterad i barngruppen. Så det tycker jag är jätteviktigt. (...) Så när jag exempelvis tar med mig mina egna barn till mitt hemland, där de får se barn tala på samma modersmål, alla pratar på samma modersmål, så det blir lite så här överkligt för dem. Jag tänker just den här känslan, det hoppas jag kunna ge till alla barn som kommer till förskolan, att deras språk är också viktiga. Och naturliga, det är inte något som man bara gör hemma, eller något konstigt.

På liknande sätt resonerar Elsa och framhåller att flerspråkighet ska ses som en resurs, inte ett hinder. Hon belyser att samhället berikas genom att skapa ökad förståelse och respekt för andra människor, kulturer samt perspektiv:

Och att vi ser flerspråkigheten som en tillgång och inte som ett besvär. Och att det berikar oss alla. (...) För det skapar ju en förståelse för andra människor (...).

Cecilia betonar att barnen på en äldre barnavdelning ska utveckla det svenska språket för att säkerställa deras förberedelse inför skolstarten, samt för att kunna aktivt delta i samhället:

Ja, måste [barnen] utveckla språket annars kommer inte, det kan man inte ta till sig undervisningen sen i skolan. (...) Ja men för att liksom kunna ta del av samhället liksom.

I citatet ovan menar Cecilia att hennes arbete fokuserar främst på flerspråkiga barns utveckling i det svenska språket. Hon motiverar detta fokus med att goda kunskaper i svenska är en förutsättning för att barnen ska kunna följa med i den framtida skolundervisningen. Pedagogen lyfter även fram att språkutveckling i svenska är avgörande för barnens möjlighet att ta aktiv del i samhället. Därför ser hon arbetet med svenska som centralt för barnens övergång från förskola till skola och för deras integrering och deltagande i samhället.

Sofia poängterar vikten av att barnen blir medvetna om språk som en del av deras utveckling och rättighet:

Jag tror det viktiga är att prata om språket. Det här fokuset om att vi språkar om språket. Att göra barn medvetna om att språk är ett rätt att kommunicera på och hur vi kan använda det på olika sätt. Och den här förståelsen för vad ett språk kan innebära. Då kommer vi in på en ganska djup nivå för småbarn. (...) Och där är det ju viktigt att oavsett om man har inget språk eller flera språk, så behöver man nog alltid, oavsett vilka modersmål som finns, eller första språk som finns i barngruppen, så behöver man nog alltid ha det förhållningssättet att vi alltid är flerspråkiga. Vi behöver lyfta upp alla språk, vi behöver visa.

Enligt Sofia är det väsentligt att reflektera med barnen om vad språk är och hur dessa fungerar. Hon menar att på detta sätt lyfts språkutvecklingen till en djupare nivå. Pedagogen uttrycker att det är avgörande att ha ett inkluderande och positivt förhållningssätt till flerspråkighet,

oavsett vilka modersmål eller språk som finns i en barngrupp. Sofias synsätt grundar sig på att alla barn idag är på ett sätt flerspråkiga, oavsett om det pratas ett eller flera språk.

5.2.2 Avgörande aspekter i arbetet med flerspråkighet

Resultatet visar på pedagogernas uppfattningar kring vad de anser vara avgörande i arbetet med flerspråkighet i förskolan. De aspekter som lyfts fram inkluderar rätt förhållningssätt och inställning till flerspråkighet och barnens modersmålsutveckling, nyfikenhet på ämnet, att vara en närvarande pedagog, synliggörande av språk och kulturer, samtal och samspel mellan barn och pedagoger, samt vikten av att vara påläst och arbeta utifrån en vetenskaplig grund.

Sammantaget betonas att förhållningssättet och den positiva inställningen spelar en central roll för att lyckas med arbete med flerspråkighet och skapa en utvecklande miljö för både barn och pedagoger. Sofia uttrycker vikten av att ha en positiv utgångspunkt för att ens kunna påbörja arbetet:

Det är förhållningssättet. Det är avgörande. För har du inte rätt inställning, då kommer du inte någonstans. Då kan du inte ens starta (...)

Liknande synpunkt delar Elsa som menar att en positiv inställning inte bara är viktig, utan att arbetet med flerspråkighet också bör präglas av glädje och en känsla av samhörighet. Hon framhåller vikten av att inte se flerspråkighetsarbetet som en börda eller ett hinder:

Att ha en positiv inställning till det. Att man ser det som en möjlighet och inte ett hinder. Och att det är roligt. (...) Alltså man blir glad av det och att man inte ser det som ett hinder och en börda (...)

Cecilia och Malin belyser vikten av att vara öppen, accepterande och nyfiken som pedagog i arbetet med flerspråkighet. Cecilia betonar att det handlar om att våga använda sig av barnens språk, även om man inte behärskar det perfekt:

Dels vara öppen och nyfiken liksom (...) Nyfikenhet och vara närvarande i barnens sammanhang. Och jag tycker att det är ypperligt tillfälle de här, alltså vid maten.

Enligt Fanny och Sofia är vikten av att basera arbetet med flerspråkighet på vetenskaplig grund och forskning en viktig aspekt. Fanny berättar i sitt svar:

(...) Att man har med sig det vetenskapliga. Att vi har med oss forskningen. Att vi är väl pålästa och väl utbildade. (...)

Genom att vara väl påläst och utbildad kan pedagogen förmedla tydliga argument om varför modersmålet är en viktig resurs för barnets språkutveckling, inklusive inläringen av svenska.

5.3 Flerspråkighet och utmaningar i arbetet

I denna rubrik kommer pedagogernas utmaningar, som de möter i arbetet med flerspråkighet, att presenteras. Arbetet med flerspråkighet på förskolan innebär komplexa utmaningar, enligt deltagarna i vår studie. Denna del av arbetet presenterar de huvudsakliga utmaningar som pedagogerna möter i arbetet med flerspråkighet samt praktiska erfarenheter och faktorer som påverkar deras möjligheter att främja språklig utveckling hos alla barn.

5.3.1 Utmaningar i en mångfacetterad arena

Resultaten indikerar att utmaningarna kring arbetet med flerspråkighet i förskolan är mångfacetterade. Utmaningar speglar olika aspekter av pedagogernas erfarenheter och perspektiv. En återkommande utmaning är tiden och tålmodet som krävs för att stötta barn med begränsade språkkunskaper i svenska språket. Sara förklarar att arbetet med barn från andra kulturer och språk kräver ett långsammare tempo och extra tid för att säkerställa att barnen hänger med och får möjlighet att uttrycka sig:

(...) Det här med andra kulturer när de kommer och det är mer, väldigt tydligt, väldigt långsamt för att de ska hänga med och lyssna, stanna och lyssna vad de säger. (...) ge dem en chans att svara."

Även Anna betonar vikten av tålmod för att ge barnen tid att förstå och ta in information:

Utmaningen blir väl att vara öppna (...) Att det kanske tar lite längre tid. Att man får vara lyhörd för det. Att vänta in också. Att man observerar. (...)

I resultaten framkommer även att både Fanny och Sofia upplever utmaningar relaterade till andra kollegors engagemang och prioriteringar i arbetssättet. Fanny beskriver hur hon ibland känner ett tungt ansvar att inspirera eller att tolka läroplanens mål för andra pedagoger:

(...) det beror lite på hur mycket, hur tungt blir lasset för mig att dra med kollegor som kanske inte har med sig läroplan på samma sätt. Det är det som blir en utmaning (...) Och då man då känner att man måste dra med sig kanske andra pedagoger (...)

Ett annat återkommande tema är bristen på tillräcklig kunskap, resurser och modersmåls lärare. Elsa betonar hur frånvaron av modersmåls lärare skapar svårigheter, särskilt för barn som talar andra språk än engelska:

Det är en stor utmaning när det kommer till språk som vi inte talar [...] för ett engelskspråkigt barn tar det längre tid att komma in i svenskan.

Dessutom upplever Cecilia och Malin att missförstånd och bristande kommunikation kan leda till konflikter, mellan både barn och pedagoger samt mellan vuxna. Cecilia förklarar att för att underlätta kommunikationen med barn som inte talar svenska används tecken och engelska:

Det ibland är ju jobbigt när det liksom blir, alltså när det blir missförstånd liksom. Och man inte riktigt kan kommunicera och det är ju, ja, det är lite. (...) vi försöker ju liksom teckna och vi säger på svenska och så kanske man kan säga det på engelska. Alltså det är lättare med de barnen som pratar engelska (...).

Jenny pekar på att arbetet med flerspråkighet prioriteras bort i förskolor med en lägre andel flerspråkiga barn. Fokus läggs på andra områden i läroplanen, vilket gör att insatser för flerspråkighet och modersmålsutveckling inte prioriteras tillräckligt. Detta eftersom verksamheten har fokus på svenska och engelska:

(...) Eftersom vi inte har medelparten flerspråkighet, då kan jag tycka att det liksom kommer i skymundan att det är en utmaning, att det är en svårighet. Jag tänker alla delar av läroplanen att man ska få in dem liksom och då kanske det känns som till exempel flerspråkighet om man då inte har mer än mestadels svenska och engelska. Att man då inte jobbar kanske tillräckligt med det målet (...).

I citatet ovan menar även Jenny att i deras arbete kan flerspråkigheten komma i skymundan på grund av få antal flerspråkiga barn i barngruppen, vilket skapar en utmaning kring att uppfylla läroplanens mål.

5.4 Flerspråkighet och möjligheter i arbetet

I denna del kommer de möjligheter i arbetet med flerspråkighet att redogöras. Resultatet påvisar att arbetet med flerspråkighet i förskolan erbjuder pedagogerna en möjlighet till professionell utveckling, lärande och samspel för barnen, öppnar upp förståelse för olikheter samt främjar utvecklingen i samhället på längre sikt. Det ger pedagoger nya perspektiv, utmanar deras arbetsmetoder och inspirerar till lärande genom interaktion med barn, föräldrar och kollegor.

5.4.1 Flerspråkighet som en möjlighet till professionsutveckling

I resultatet framgår att för pedagogerna innebär arbetet med flerspråkighet en möjlighet att utvecklas professionellt. Genom att arbeta med barnens språkutveckling, både inom modersmålet och andraspråk, upplever deltagarna i studien som en viktig aspekt av yrkesutvecklingen att utmana sin egen proximala utvecklingszon. Deltagarna anser att arbetet med flerspråkighet bidrar till en kontinuerlig kunskapsutveckling genom samspel med både barn och kollegor. Pedagogernas proximala utvecklingszon främjas när barnen får agera experter på sitt eget språk och när pedagogerna aktivt stödjer och lär av varandra. Citatet nedan belyser Jennys resonemang kring vilka möjligheter arbetet med flerspråkighet i förskolan erbjuder. Hon upplever arbetet med flerspråkighet som en möjlighet till egen profession utveckling:

Det är en möjlighet, ja. Och det hade varit utmanande och väldigt spännande. För jag tänker att det är en del som inte (...) har hunnit jobba så mycket med. Och då känner jag att det skulle vara berikande för då skulle jag ju få en jättestor ny kunskap och ett nytt lärande och säkert många nya tankar. Och en väldig utveckling av mig som pedagog men också i samarbete med barnen och föräldrarna. (...)

Anna upplever arbetet med modersmålutveckling som ett lärande av nya ord på barnens hemspråk, inblick i deras kultur och traditioner som en upplevelse av att stärka barnens självkänsla, samt ett lärande av sina misstag:

Man lär sig när man arbetar. Kanske snabbt få upp vissa ord på deras hemspråk. Man lär sig lite grann om deras kultur och traditioner. Och det är ju en lärandeprocess för mig också. (...) Och att man faktiskt lär sig lite grann om sina misstag och så (...).

Citatet nedan belyser utmaningen att inte kunna uttrycka sig verbalt eller med bildstöd kan ses som en möjlighet. För Helena denna situation uppmuntrar att hitta alternativa sätt att kommunicera, exempelvis genom kroppsspråk.

(...) Om man sitter med henne och jag inte har något bildstöd just på mig kanske för det ordet så såklart då får jag ju använda mitt kroppsspråk för att hon ska förstå. Om inte jag har någon annan som kan översätta. Så att det blir en utmaning. Men det är ändå bra för oss båda (...).

Pedagogerna utmanas och utvecklas genom sitt engagemang i barnens språkutveckling, både i arbetet med modersmålet samt andraspråket. Samarbetet med barn och pedagoger skapar en lärandemiljö där erfarenheter delas. Pedagogerna ser språkliga utmaningar som en chans till nytänkande, där alternativa kommunikationssätt, såsom kroppsspråk, bidrar till ökad förståelse

och samspel. Arbetet upplevs som både berikande och utvecklande, vilket stärker relationerna med barn och vårdnadshavare.

5.4.2 Flerspråkighet och dess betydelse för barns lärande och samspel

I resultatet betonas flerspråkighet som en berikande faktor för barnens nyfikenhet och lärande i olika sammanhang. Jennys svar belyser hur användningen av böcker på olika språk kan skapa möjligheter för interaktion och samspel mellan barn, oavsett språklig bakgrund. Hon menar att böcker kan fungera som en bro mellan flerspråkiga och enspråkiga barn. I denna kontext fungerar dessa som en medierande verktyg, som dessutom bidrar till en dubbel positiv inverkan. Å ena sidan får flerspråkiga barn möjlighet att förstärka sitt självförtroende genom att dela med sig av sin kunskap. Å andra sidan, erbjuder detta en lärandemöjlighet för enspråkiga, som får tillgång till nya ord och begrepp. Böckerna blir ett verktyg för att främja förståelse, nyfikenhet och gemenskap i barngruppen oavsett barnens modersmål, Jenny beskriver nedan:

Då tyckte jag att det öppnade upp för en värld när vi hade olika böcker. För att även de som inte var flerspråkiga blev intresserade, började bläddra. Och vad betyder det här? Det skapade ju broar över till dem med flerspråkighet. Och att de mötte sig och de kunde förklara. De fick växa i att de kunde förklara och de andra fick lära sig något nytt och växte liksom i det. Så det blev jättebra samspel mellan barnen. Och då tyckte jag böckerna hjälpte till.

Jämfört med ovanstående svaret, förklarar Malin vikten av att inte underskatta modersmålet och flerspråkighet, utan snarare uppmuntra och främja det. Hon påpekar att flerspråkighet är en värdefull tillgång och att barn har lättare att lära sig flera språk än vuxna:

Att man inte tystade för att modersmål är jätteviktigt för familjer och för alltså flerspråkighet (...). Så många språk som möjligt, det finns ju och redan om man börjar i förskolan så vet jag att barn är mycket, har ju mycket mer lättare för att lära sig, alltså fler språk än vad vuxna är. (...) Så jag tror man främjar det och liksom uppmuntrar det inom i någon form. Så tror jag att det hade blivit väldigt bra. I all undervisning att man uppmuntrar i stället för att trycka ner tror jag.

Att inte tysta ner barnens modersmål och istället stödja flerspråkigheten kopplas till scaffolding, där pedagogerna ger barnen det stöd de behöver för att utveckla sina språkkunskaper. Genom denna stöttning ges barnen möjlighet att utveckla sina flerspråkiga färdigheter samtidigt som en positiv inställning till mångspråkighet uppmuntras. Dessutom stärks både barnens identitet och förmåga att lära sig nya språk.

5.4.3 Flerspråkighet öppnar upp för barnens förståelse av olikheter

Resultatet visar en förståelse för sambandet mellan flerspråkighet och barnens förmåga att förstå och acceptera varandras olikheter. Genom att arbeta med flerspråkighet i förskolan uppmuntras barnen att utveckla en insikt om att omgivningen inte är en homogen enhet, utan snarare en mångfald av språk och kulturer som berikar människorna. Detta bidrar även till en ökad respekt för människors rättigheter att bevara och uttrycka sitt eget kulturella och språkliga arv. När pedagogerna skapar en miljö som uppmuntrar barn att utforska olika språk och kulturer, bidrar de till att stärka barnens förståelse för samhällets språkliga och kulturella mångfald. Detta interkulturella samspel främjar barnens utveckling inom deras proximala utvecklingszon, där de genom interaktion med pedagoger och andra barn får stöd i att utveckla både svenska och sitt modersmål. Genom mediering och användning av språkliga redskap

bidrar pedagogerna till att barnen inte bara utvecklar sina språkliga färdigheter, utan även en djupare förståelse för sin egen och andras kulturella identitet.

Fanny upplever att barnens förståelse för olikheter är den främsta steget för att förstå mångfald och människors rättigheter.

Alla gynnas ju av alltihop. Det här är barnens första steg ut till ett samhälle. Det här är det första, absolut första steget. Och får vi då inte lära oss om alla människors olikheter, om alla människors lika rättigheter, vi måste ju börja här. Så att möjligheterna, det finns inget stopp. Jag skulle inte kunna säga något annat. (...). Så möjligheterna är alla.

Liknande synpunkt delar Elsa och Jenny som pekar på värdet av mångfald och förståelse mellan människor, både mellan vuxna och barn samt barn sinsemellan, Elsa säger:

Möjligheter är ju att vi kan lära varandra och att vi får förståelse för varandra, både vi pedagoger gentemot barnen men också barnbarn. Att barnen ser att vi är olika, vi pratar olika språk, vi har olika kulturer, vi gör på olika sätt och båda eller alla är rätt. Det är ingen som är fel i det.

Jenny förklarar vidare vikten av att istället för att möta olikheter med osäkerhet eller rädsla, ser hon det som en möjlighet att väcka nyfikenhet och gemenskap där alla får möjlighet att lära tillsammans:

Öppna upp för förståelse för varandra på ett annat sätt. Och också nyfikenhet på varandra. Och jag tänker att det sker från båda håll. Att det liksom blir inte något okänt och något skrämmande och något som du säger det här med att en del kanske känner osäkerhet när de får så här, nu ska vi jobba med det här. Utan det skapar rädslor, utan att det istället skapar en nyfikenhet och att man vill lära sig, man vill utvecklas tillsammans.

Till skillnad med Fannys och Elsas svar, kompletterar Anna med ett steg framåt när hon belyser kopplingen av flerspråkighet och barnens identitetsutveckling. Deltagaren betonar vikten av att normalisera mångfald och ge barnen en känsla av stolthet över sin identitet:

Jag tänker just den här känslan, det hoppas jag kunna ge till alla barn som kommer till förskolan, att deras språk är också viktiga. Och naturliga, det är inte något som man bara gör hemma, eller något konstigt. Så tänker jag. Jag tycker jag säger samma sak hela tiden.

I detta citat belyser Anna vikten av att barnens modersmål synliggörs och valideras inom förskolemiljön. Anna strävar efter att ge barnen en känsla av att deras modersmål är en naturlig och viktig del av deras identitet och lärande, snarare än något begränsat till hemmet. Hon poängterar att modersmålet inte är något konstigt eller oviktigt, utan en central resurs för barnens språkutveckling. Anna betonar även att hon kontinuerligt återkommer till dessa budskap, vilket visar hennes engagemang i att stärka barnens språkutveckling och öka deras självkänsla kopplat till deras flerspråkighet.

5.4.4 Flerspråkighet och utvecklingen i samhället

I resultatet är deltagarna eniga om att förståelse för mångfald, flerspråkighet, nyfikenhet för andra kulturer, gynnar samhället i stort. Pedagogerna främjar barnens språkutveckling, i både modersmålet och andraspråket, genom att aktivt tillvarata mångfalden av språk i barngruppen.

Detta arbete sker inom ramen för barnens proximala utvecklingszon, vilket innebär ett ömsesidigt lärande. Barnen utvecklas inte bara språkligt, utan också i sin förmåga att interagera i en mångkulturell och flerspråkig kontext, vilket speglar Vygotskijs sociokulturella teori om språkets roll i sociala och kognitiva sammanhang. I svaret uttrycker Elsa en önskan om förståelse och öppenhet för andra människor, särskilt de som kommer från olika kulturer och talar andra språk. Hon förklarar att dagens samhälle ofta är trångsynt och att det överskattas ens egna intressen mot andras. Hon belyser att genom att öppna upp för att förstå andras livssituationer och bakgrunder berikas samhället. Med denna grund om flerspråkighet tycker hon att det bör ses som en tillgång snarare än en börda. Arbete med flerspråkighet är en möjlighet för att tillvara på de erfarenheter och perspektiv som mångfald bidrar med i samhället, Elsa berättar nedan:

(...) en förståelse för andra människor. Jag tänker att vi är så trångsynta idag. Vi ser bara vårt eget. Jag ser mig och jag ser mitt. Och vad är bra för mig? Och öppnar vi då upp lite och ser andra och andras situation så berikas det ju hela samhället för att se att vi har så mycket i landsproblem. Och när man då träffar på människor som kommer från andra kulturer med andra språk som har andra livs öden med sig. Det är väldigt nyttigt. För vi har det otroligt privilegierat i Sverige. Jag gillar att vi välkomnar människor och ser det som en tillgång istället för en börda.

I både Saras och Jennys svar framgår värdet av att se mångfald som en resurs för samhällsutveckling:

Sara: (...) Och det [flerspråkighet] har vi liksom i samhället.

Jenny: Så det skulle ju hjälpa samhället tror jag i stort. Att det inte är vi och ni som kanske man ser mycket av. Att en del, ja men det hade nog blivit kanske lite bättre klimat i världen.

I ovanstående citat belyser Sara och Jenny en förhoppning och medvetenhet om att arbete med flerspråkighet i förskolan kan ha en positiv inverkan på samhället i stort sett. Deltagarnas svar är överens om att förståelse för mångfald, flerspråkighet och nyfikenhet på andra kulturer är avgörande för ett bättre klimat och samhällsutveckling.

6. DISKUSSION

I kommande avsnitt kommer resultatdiskussion, metoddiskussion och didaktiska konsekvenser att presenteras.

6.1 Resultatdiskussion

I detta kapitel kommer tidigare forskning, teoretiskt ramverk samt studiens resultat att diskuteras med utgångspunkt i syftet i vårt examensarbete. Denna del utgår ifrån fyra huvudteman: Strategier och metoder för flerspråkiga barns modersmål- och andraspråksutveckling, Pedagogernas resonemang och avgörande aspekter i arbetet med flerspråkighet, Utmaningar respektive möjligheter i arbetet med flerspråkighet samt Jämförelsen mellan de tre utvalda förskoleprofilerna.

6.1.1 Strategier och arbetsmetoder för flerspråkiga barns modersmål- och andraspråksutveckling

I denna studies resultat framkommer användning av digitala verktyg, särskilt Polyglutt, som en gemensam och viktig metod, bland majoriteten av pedagogerna, för att stödja flerspråkiga

barns språkutveckling i både svenska och modersmålet. Deltagarna menar att Polyglutt möjliggör för barnen att läsa och lyssna på böcker på både sitt modersmål och svenska, vilket kan stärka språkinläringen och främja identitetsutveckling. Pedagogerna i studien ser verktyget som ett effektivt sätt att synliggöra och integrera olika språk, vilket inte bara stödjer flerspråkiga barns språkförmåga utan även ökar övriga barns förståelse och respekt för språklig mångfald. På liknande sätt belyser Heikkilä och Lillvist (2023, s. 526) att digitala verktyg är viktiga didaktiska hjälpmedel för att stödja barnens inläring av modersmålet. Även Bergroth och Alisaari (2023, s. 56) betonar att verktyg som Polyglutt används för att stödja både verksamhetsspråket och modersmålet, ofta i nära samarbete med vårdnadshavare. Användningen av digitala verktyg kan tydligt kopplas till mediering⁴. I den här studien fungerar pedagogerna och de digitala verktygen som förmedlare av språklig kunskap, vilket underlättar barns språkinläring. Genom Polyglutt, där barnen kan läsa och lyssna på böcker på både svenska och modersmålet, medieras lärandet på ett sätt som kan stärka deras språkförmåga.

Resultatet i studien visar att majoriteten av pedagogerna lyfter fram musik som en viktig del i arbetet med flerspråkighet och språkutveckling. Att integrera musik och sånger på olika språk beskrivs av pedagogerna som en metod för att stärka barnens modersmål och identitet samt förståelse för olika kulturer. Arbetet med sång på olika språk lyfts även upp i en studie av Heikkilä och Lillvist (2023, s. 526), och skildras som en metod för att främja barnens språkutveckling i både första och andraspråket. Liknande synpunkt delar Kultti (2013, s. 1965) som menar att förskolans språkfrämjande aktiviteter inom musik och sång kan stödja och främja barns flerspråkighet. Dessa verktyg och metoder kan vi koppla till mediering, där barnen, genom att sjunga och interagera med sånger på flera språk, får den nödvändiga stödmiljön för att utvecklas språkligt. Genom sångens repetitiva struktur förmedlas språkliga mönster på ett sätt som gör att barnen kan expandera sina språkliga förmågor inom deras proximala utvecklingszon. Pedagogerna i vår studie använder musik även för att strukturera och stödja barnens lärande av sitt modersmål. Deras roll är främst att vägleda barnens frågor och utmaningar inom sång och musik samt att bryta ner uppgifterna i hanterbara steg (Säljö 2000, s. 123). Genom detta anpassas lärandet till barnets proximala utvecklingszon, där utmaningar gradvis introduceras utifrån barnets individuella förutsättningar.

I sin studie betonar Nilsson, Svensson och Basic (2023, s. 7) betydelsen av att använda konkreta objekt och bildstöd som rekvisita för att främja kommunikation och förståelse hos flerspråkiga barn. Under sagostunder kan dessa hjälpmedel skapa utrymme för samtal och dialog om berättelsens innehåll, vilket bidrar till att stimulera barnens språkutveckling samt förståelsen för sagans mening. I denna studies resultat framkommer att flertal pedagoger kombinerar böcker med att visa bilder samt dramatisera innehållet med hjälp av olika figurer och dockor. Detta har beskrivits av pedagogerna som ett sätt att främja språkutvecklingen i det svenska språket.

I likhet med Heikkilä och Lillvists (2023, s. 526) forskning visar vår studie att pedagogerna använder ordlistor som vårdnadshavarna har skapat. Dessa listor består av vardagliga ord som används i kommunikationen mellan barnen och vårdnadshavarna. Pedagogerna placerar sedan ordlistor på förskolans väggar, vilket gör det möjligt för både pedagoger och barn att lära sig orden på barnens modersmål. Vidare bekräftar vår studie även den oron som vårdnadshavarna uttrycker, ett resultat som stämmer överens med Heikkilä och Lillvist (2023, s. 526) beskrivning kring pedagogers erfarenheter i mötet med flerspråkiga familjer. Denna oro

⁴ Se punkt 3.2.2 för en beskrivning av begreppet.

handlar ofta om att utvecklingen av barnens modersmål i förskolan kan påverka deras språkkunskaper i svenska negativt. Genom att använda ordlistor från hemmiljön kan barnens språkutveckling i modersmålet stödjas på ett tryggare och mer inkluderande sätt på förskolan. De tryckta ordlistorna representerar en form av mediering där det skrivna språket används som ett verktyg för kommunikation i ett socialt sammanhang (Pihlgren, 2017, s. 32). I vår studie har resultaten visat att pedagogerna, genom samtal med vårdnadshavarna, har betonat vikten av att använda modersmålet och bevara kulturen. Detta överensstämmer också med Heikkilä och Lillvists (2023, s. 526) resultat. Med denna bakgrund pekar vi i studien på betydelsen av dialog mellan pedagoger och vårdnadshavare för att främja ett språkutvecklande arbetssätt, både i barnens första och andraspråk. Inom det sociokulturella perspektiv som studien baseras på betraktas språket, enligt Vygotskij (2001, s. 11), som det centrala verktyget för att överföra kunskap, möjliggöra kulturella interaktioner och skapa social gemenskap. Därför är det betydelsefullt att pedagoger och vårdnadshavare utvecklar en trygg relation präglad av ömsesidig kommunikation kring vad som är bäst för barnens språkutveckling, både i svenska och modersmålet. Denna samverkan gynnar alla involverade på förskolan: pedagogerna, barnen och vårdnadshavarna.

I Bergroth och Alisaari (2023, s. 58, 59) studie betonas vårdnadshavares engagemang och inställning till modersmålet på förskolan samt pedagogernas uppmuntran till att använda modersmålet i hemmet. Denna studies resultat stämmer överens med författarnas resultat, särskilt när det gäller behovet av tolk, användningen av engelska som brospråk när vårdnadshavarna inte behärskar svenska, samt användningen av bilder som stöd i kommunikationen. Vår studie har visat liknande, om inte samma resultat, trots att den genomförts i mindre skala och med begränsade resurser, såsom tid eller erfarenhet.

6.1.2 Pedagogernas resonemang och avgörande aspekter i arbetet med flerspråkighet

I resultatet av denna studie framträder pedagogernas positiva förhållningssätt och inställning som en avgörande aspekt i arbetet med flerspråkighet. Sofia framhåller det genuina intresset för barnens språk, deras person och identitet som en central aspekt i detta arbete. Hon betonar att utan en rätt inställning är det omöjligt att påbörja arbetet, då denna attityd utgör en grundläggande förutsättning för en framgångsrik integration av flerspråkighet i förskoleverksamheten. Även i en studie av Heikkilä och Lillvist (2023, s. 525) framhålls att ett genuint intresse för barnens språkliga och kulturella bakgrunder utgör en central del av pedagogernas arbetssätt. Genom detta förhållningssätt främjas normaliseringen av både mångkulturalitet och flerspråkighet i förskolan.

Både Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019, s. 7-9) och Skans (2011, s. 123-124) beskriver även att förskolepersonalen i studien har en positiv och inkluderande inställning till flerspråkighet och använder en strategi där de själva, med hjälp av barnen, försöker lära sig deras modersmål. Denna metod skapar en stödjande miljö som uppmuntrar barnen att se sitt modersmål som en naturlig del av deras språkutveckling. Författarna betonar att detta arbetssätt, där personalen både strävar efter att lära sig barnens modersmål och visar uppskattning för det, bidrar till att stärka barnens modersmål och kulturella identitet. Resultatet i denna studie visar att majoriteten av pedagogerna understryker att en avgörande aspekt i arbetet med flerspråkighet är att upprätthålla en öppen inställning, visa respekt och ha en genuin nyfikenhet på barnens modersmål och kulturella bakgrund. Pedagogernas strategi att använda barnens hjälp för att lära sig deras modersmål kan kopplas till scaffolding⁵. Genom

⁵ Se punkt 3.2.3 för en förklaring av begreppet.

att aktivt engagera sig i barnens språk och visa intresse för deras förstaspråk, skapar pedagogerna en stöttande miljö som uppmuntrar barnen att använda och utveckla sitt modersmål. Detta innebär att barnen ges den stöttningen de behöver för att stimulera sina språkkunskaper och utvecklas ytterligare. Pedagogernas arbete kan även beskrivas utifrån begreppet mediering, eftersom de använder sig av olika strategier och sociala interaktioner för att lyfta fram modersmålet som en resurs och en del av barnens språkutveckling.

6.1.3 Utmaningar respektive möjligheter i arbetet med flerspråkighet

I resultatet av denna studie påpekar två deltagare att en utmaning ligger i hur kollegor ser på arbetet med flerspråkighet. Sofia menar att det kan vara svårt att få flerspråkighet att bli en prioritet i planeringen eller att integrera det som en naturlig del av den pedagogiska verksamheten. Medan Fanny förklarar sin tunga känsla kring ansvaret att inspirera kollegorna till arbetet med flerspråkighet samt att tolka läroplanens mål för dem. Dessa aspekter verkar inte benämnas i den tidigare forskningen som presenterats i studien. Därutom uttrycker en pedagog att arbetet med flerspråkighet ofta prioriteras bort i förskolor där andelen flerspråkiga barn är låg. Pedagogen menar att fokus istället läggs på andra områden i läroplanen, vilket leder till att insatser för flerspråkighet och modersmålsutveckling inte ges tillräckligt utrymme. En liknande utmaning framhålls i en studie av Nilsen, Petersen och Danielsson (2023, s. 21) som beskriver att i grupper där få eller inga flerspråkiga barn finns, arbetar pedagogerna sällan aktivt med flerspråkighet. Författarna förklarar att detta pekar på ett glapp mellan pedagogernas positiva inställning till flerspråkighet och deras faktiska arbete, där flerspråkighet ofta ses som en krävande pedagogisk uppgift. I relation till denna utmaning belyser Sofia vikten av att se flerspråkighet som en tillgång och ett värde i arbetet med barn, oavsett om barnen pratar ett eller flera språk. Hon betonar att pedagoger bör ha ett förhållningssätt där alla språk synliggörs och uppmärksammas, speciellt i sammanhang där svenska är det dominerande språket. Pedagogen understryker att detta är en del av samhällets verklighet och att vi alla är flerspråkiga på olika sätt.

Tre pedagoger nämner dessutom att missförstånd, bristande kommunikation och förståelse för andra kulturer kan leda till konflikter, både mellan barn och pedagoger samt mellan vuxna. I förhållande till detta lyfter Skans (2011, s. 39, 42) upp vikten av att förstå barnens och familjernas kulturella och sociala bakgrunder. Han framhåller vidare att ett interkulturellt förhållningssätt är avgörande för att överbrygga klyftor mellan pedagoger och vårdnadshavare, vilket även tydligt speglar denna studies deltagarnas önskemål om att kunna möta barnens och familjernas behov på ett mer inkluderande sätt. En av de utmaningar som flera pedagoger i vår studie upplever i praktiken, när det gäller att undervisa barnens modersmål eller inkludera en flerspråkig didaktik, är dessutom ofta vårdnadshavarnas inställning till ämnet.

Enligt Heikkilä och Lillvist (2023, s. 526) är det vårdnadshavarnas attityd och syn på sina barns modersmålsutveckling som sätter gränser och skapar hinder för pedagogernas möjligheter att arbeta flerspråkigt. I vår studie har resultaten visat, enligt pedagogerna, att det finns vårdnadshavare som oroar sig för barnens inläring av det svenska språket. De anser att barnen redan får mycket modersmål i hemmiljön och vill därför att förskolan enbart ska fokusera på undervisning i svenska språket. Utöver det har endast en pedagog i studien benämnt barnens negativa inställning mot att använda modersmålet i förskolemiljön, vilket även är en aspekt som den tidigare forskningen inte tar upp. Deltagaren beskriver en situation där ett barn reagerar negativt på när en pedagog talade barnens modersmål i samtal med hen. Barnet verkar ha uttryckt en viss motvilja eller obehag inför att det språket används. Pedagogen noterar att även övriga flerspråkiga barn på avdelningen har visat obekvämheter med att prata sitt modersmål i den förskolekontexten. Det kan antydas, enligt vår mening, att det finns en norm

i barnets uppfattning där det svenska språket är mer accepterat eller förväntat i den sociala miljön.

I vår studie visar resultaten sambandet mellan barnens förmåga att förstå och acceptera olikheter i relation till mångfald av språk och kultur samt pedagogernas positiva inställning till ämnet. Vi betraktar detta som en möjlighet och en viktig del i arbetet med flerspråkighet. I detta sammanhang har pedagogerna en central roll: att möta barnens tankar och tidigare erfarenheter samt gradvis bygga på barnens kunskap om flerspråkighet. Deltagarna Fanny, Elsa, Jenny och Anna betonade de möjligheterna med att arbeta med flerspråkighet, vilket stämmer överens med de resultat som Abou-Taouk, Nilsen och Wallerstedt presenterade i sin forskning (2024, s. 221–223). En gemensam aspekt mellan vår studie och författarnas forskning är diskussionen om transspråkande, en aspekt som även vi uppmärksammar i alla sociala samspel där olika språk möts på förskola. Enligt författarna skapas en dynamisk språkmiljö när transspråkande sker, vilket kan berika och stärka språkanvändningen för hela barngruppen eller delar av den, samt vara till grund för lärande och språkutveckling.

Vidare i vår studie visar resultatet att flera pedagoger upplever arbetet med flerspråkighet som en värdefull tillgång och en möjlighet till professionsutveckling. Enligt Jenny, Anna, Helena och Malin bidrar arbetet med flerspråkighet till en fördjupad kunskap om olika kulturer och traditioner, inläring av nya ord på flera språk samt utökad användning av olika kommunikationsverktyg. Detta bidrar till en bredare förståelse för språk och kulturell mångfald. Dessa aspekter stämmer överens med Bergroth och Alisaari (2023, s. 63), som belyser vikten av pedagogers uppskattning och intresse för barnens språk. När pedagoger engagerar sig på detta sätt får barnen agera som språkexperter genom att lära pedagogerna nya ord på sitt modersmål, vilket även berikar andra barn i barngruppen.

I sin artikel inleder Björk-Willén, Pramling och Simonsson (2018, s. 54) en diskussion om vikten av vetenskaplig forskning som en grund för att tolka och utveckla undervisningen inom förskolläraryrket. Deltagarna i vår studie reflekterar på liknande sätt kring hur arbetet med flerspråkighet kan främja deras professionella utveckling genom att tillföra ny kunskap och nya perspektiv. Enligt vår uppfattning bygger en stor del av den kunskap som pedagogerna får genom arbetet med flerspråkighet på en kombination av beprövad erfarenhet och vetenskaplig forskning.

Resultaten från den underliggande studien visar att förståelsen av vikten för flerspråkighet i förskolan gynnar samhället i stort. Detta arbete innebär enligt deltagarna en främjande av öppenhet och respekt för språklig mångfald. Enligt Skolinspektionen (2017, s. 15) har många förskolor inga tydliga riktlinjer för att stödja barns flerspråkighet. En möjlig orsak till detta kan vara konflikten i det svenska samhället mellan att uppmuntra språklig mångfald och att betrakta svenska som majoritetsspråk för att kunna integreras och delta i samhällslivet (SFS 2009:600; Wedin & Rosén, 2021 se Nilsen, Petersen och Danielsson 2023, s. 12).

6.1.4 Jämförelsen mellan de tre utvalda förskoleprofilerna

Syftet med att inkludera de tre profilerna⁵ är att skapa ett jämförelsematerial som möjliggör en nyanserad analys av pedagogers arbete med flerspråkighet i förskolan. De tre förskolornas profiler i studien belyser olika tillvägagångssätt för att arbeta med flerspråkighet i förskolan. Skillnader i pedagogiska strategier, resursanvändning och pedagogernas resonemang visar att några av förskolorna prioriterar barnens modersmålsundervisning, andra främjar andraspråkutveckling och andra fokuserar mer på svenska språket.

Förskolan med profil *ett* har ett tydligt fokus på att arbeta med språkutveckling genom olika strategier och metoder där både barnens modersmål och svenska språket utvecklas parallellt. Till skillnad från detta lägger förskolan med profil *två* större vikt vid svenska språket, vilket delvis beror på att andelen flerspråkiga barn är mindre, något som resulterar i att utveckling av modersmålet för berörda barn ofta prioriteras bort. Förskolan med profil *tre*, som är tvåspråkig, har ett unikt arbetssätt där undervisningen fokuserar på ett specifikt språk utöver svenska, vilket skiljer sig från de övriga två profilerna.

I profil *tre* arbetar förskolan på ett sätt där språkutvecklingen i förskolans undervisningsspråk stod i fokus för samtliga barn samtidigt. Här delar barnen ett gemensamt språk, vilket skiljer sig från situationer där barngruppen består av flera olika modersmål, som i förskolan med profil *ett*. Detta gemensamma språkliga fokus möjliggör en mer inriktad undervisning på ett och samma språk jämfört med de andra profilerna: dels i profil *ett* förskolan, där språklig mångfald i barngruppen ställer högre krav på individuella anpassningar, dels i profil *två* förskolan, där fokus inriktas på utvecklingen av svenska språket.

Gemensamt för alla profiler är ambitionen att främja barnens språkliga och kulturella utveckling oberoende av deras bakgrund eller talade språk. Samtidigt framkommer att brist på resurser och kompetens utgör ett hinder för detta arbete, oavsett profil. Diskussionen understryker vikten av att anpassa arbetet med flerspråkighet för att bättre uppfylla läroplanens mål och tillgodose barnens behov, samt behovet av att stärka pedagogernas verktyg och metoder för att effektivt stötta barnens språkutveckling, oavsett deras språkliga förutsättningar.

6.2 Metoddiskussion

I metoddiskussionen syftar vi på att analysera och reflektera över de insikter som framkommit under studiens gång. Avsnittet behandlar diskussionen av metodval, urval av kontext och deltagare, samt genomförandet och analysen av resultaten.

För studien valdes semistrukturerade intervju som metod, eftersom vi ansåg att denna metod bäst kunde anpassas till studiens syfte. Kvalitativa metoder kan innebära viss problematik kring subjektivitet, eftersom forskaren och deltagarna kan ha personliga relationer eller åsikter baserade på tidigare erfarenheter av det ämne som undersöks. Metoden kräver dessutom ett öppet förhållningssätt, vilket kan försvåra möjligheten att få fram tydliga och konkreta svar (Bryman, 2011, s. 368). Detta kan påverka både analysens kvalitet och trovärdighet. För oss som studenter innebar detta en medveten och stark vilja efter att förhålla oss objektiva genom hela undersökningsprocessen. Eftersom vi själva är flerspråkiga och har personliga erfarenheter av ämnet, var det viktigt att reflektera över och minimera subjektiviteten.

En av fördelarna med kvalitativa intervjuer är flexibiliteten att anpassa frågorna efter det tema som undersöks, samtidigt som forskaren följer en intervjuguide (Christoffersen & Johannessen, 2015, s. 85). I denna studie gav det oss en stor trygghet att följa en intervjuguide, eftersom studiens metod gav oss tydliga riktlinjer för hur intervjuerna skulle genomföras. En annan fördel var möjligheten att få detaljerade data, eftersom deltagarna i studien gavs stor frihet att uttrycka sina svar. En nackdel var att den friheten gav deltagarna möjlighet att tolka frågorna på ett sätt som avvek från den ursprungliga planeringen (Christoffersen & Johannessen, 2015, s. 84). Detta resulterade i svar som i vissa fall inte var relevanta för studien. I dessa situationer blev det avgörande att omformulera frågorna under intervjun och omdirigera deltagarnas svar mot det som efterfrågades.

Kvalitativa studier är svåra att replikera eftersom de unika situationer som uppstår inte kan återskapas vid andra tillfällen, exempelvis under en öppen intervju. Replikerbarheten i kvalitativa forskningar beror i stort sett på forskarens förhållningssätt till objektiv insamling av data samt på en medvetenhet om att styra intervjuerna. Deltagarna kan också påverkas av forskarens egenskaper, kompetens och personlighet (Bryman, 2011, s. 367). I denna studie användes en intervjuguide som gav oss riktlinjer för hur intervjuprocessen skulle genomföras. Under processen visade sig att varje intervju erbjöd olika möjligheter till resultat och analys eftersom ena inte var andra likt. De frågorna som skapades för intervjuguiden kan därmed användas i andra undersökningar med likande syfte och frågeställningar. Även om samma intervjufrågor användes gavs det utrymme för följdfrågor som styrde samtalet mot specifika data. Dessa följdfrågor kopplades ofta till vad vi ansåg vara relevant för studiens syfte. På grund av detta anser vi att den valda metoden kan, till en visst mån, replikeras med likande omständigheter. I detta fall skulle det handla om att intervjua förskollärare och barnskötare på andra förskolor.

Vi hade ett professionellt förhållningssätt under intervjuerna. Riktlinjer från metodböckerna följdes noggrant. En möjlig förbättring av denna studie skulle vara att komplettera de semistrukturerade intervjuerna med icke-deltagande observationer. Detta skulle kunna ge en starkare grund för att dokumentera och analysera pedagogernas praktiker i arbetet med flerspråkighet på förskolan.

I studien valdes ett strategiskt urval, med hänsyn till studiens begränsningar i tid och omfattning. Totalt intervjuades tio pedagoger, vilket vi ansåg kunna bli hanterbart med våra kompetenser, möjligheter samt med resurser för datalagring, hantering och analys. Vi upplevt att ett större antal intervjuer hade kunnat överstiga vår förmåga att hantera och analysera materialet på ett kvalitativt sätt. Bearbetning och analys av tio intervjuer motsvarade vad vi ansåg vara rimligt med hänsyn till studiens syfte samt vår kunskapsnivå och kompetens.

Pedagogernas praktiker, metoder, strategier, erfarenheter och synpunkter präglas av teoretiska utgångspunkter som pedagogerna själva inte alltid är medvetna om (Pihlgren, 2017, s. 21). Med detta som bakgrund utformades intervjuerna för att undersöka pedagogernas underliggande resonemang bakom deras praktiker och deras uppfattningar om vad som är avgörande i arbetet med flerspråkighet. Vi valde att inte dela intervjufrågorna i förväg med deltagarna eftersom detta ansågs vara mest lämpligt för att uppfylla studiens syfte. Målet var att undersöka de undervisningspraktiker pedagogerna redan hade genomfört *innan* intervjun. Om frågorna hade skickats ut i förväg, fanns en risk att detta skulle påverka deras arbetssätt. Vi säkerställde på det viset att intervjuerna speglade deras tidigare undervisningserfarenheter.

För att analysera studiens resultat tillämpades tematisk analys, en metod som krävde förberedelser av datamaterialet, såsom transkribering, redigering av texterna och kodning. Kodningsprocessen utgjorde en betydande del av arbetet, då vi systematiskt gick igenom alla transkriptioner. Att följa Brymans (2015, s. 707–708) principer krävde både fokus och en förståelse av teorin som låg till grund för analysen.

6.3 Didaktiska konsekvenser

I resultatet av vår studie framkommer de positiva didaktiska effekterna som arbetet med flerspråkighet medför. Hur flerspråkighet behandlas och integreras på förskolan ger oss en förståelse för sambandet mellan pedagogernas roll i barnens språkutveckling, både i modersmål och andraspråk, och det mångkulturella svenska samhället.

Slutsatserna i denna studie indikerar att arbetet med flerspråkighet i förskolan har en central roll i att främja barns språkutveckling i både modersmål och andraspråk, med stöd av olika pedagogiska verktyg och metoder. Samtidigt är det ett komplext område som präglas av viss osäkerhet och brist på kunskap. Det framträder ett tydligt behov av att fortsätta ge pedagoger strategier, metoder och resurser som stöd för deras professionella utveckling. Detta inkluderar att integrera barnens modersmål i undervisningen, genom exempelvis att tillhandahålla böcker, användningen av musik och annat pedagogiskt material på olika språk. Trots att tidigare forskning bekräftar de positiva effekterna av arbete med flerspråkighet för förskolläraryrket (Nilsen, Petersen & Danielsson 2023, s. 25–26; Fredriksson & Lindgren Eneflo, 2019, s. 13), pekar denna studies resultat på en kvarstående lucka som kräver fortsatt arbete.

Den faktiska samverkan mellan pedagoger och vårdnadshavare som vår studie har visat är avgörande för att främja barnens språkutveckling, inte endast för flerspråkiga barn utan även för barn med enbart svenska som modersmål. Detta tyder på att förskolläraryrkets uppdrag mot barnens språkutveckling bygger på den ömsesidiga relationen med vårdnadshavarna.

I förhållande till läroplanens mål, som betonar att förskolan ska säkerställa att barn med ett annat modersmål än svenska ges möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål (Lpfö 18, s. 9), kan vår studie bidra till en ökad förståelse av hur pedagogiska praktiker stödjer barnens språkutveckling. Vidare syftar studien till att belysa och styrka de positiva metoder som möjliggör barns rätt att utveckla sitt modersmål, vilket är en viktig del av deras identitet och kulturella arv (Unicef, 2018).

Avslutningsvis vill vi peka på att vår studie betonar vikten av pedagogernas positiva attityd och öppenhet som en avgörande aspekt i arbetet med flerspråkighet. Denna inställning ger möjlighet till att inte enbart bidra till att stärka barnens språkutveckling samt kulturella identitet (Skans 2011, s. 26–27) utan kan även, på längre sikt, bidra till ett främjande av samhällets utveckling i helhet (Bergroth & Alisaari, 2023, s. 51).

6.4 Fortsatt forskning

Resultaten av denna studie visar att pedagogerna har en positiv inställning och identifierar betydande möjligheter för barns språkutveckling genom arbete med flerspråkighet. Under genomgången av forskningsöversikten noterade vi att en stor del av tidigare studier är kvalitativa, vilket enligt vår mening begränsar deras generaliserbarhet, replikerbarhet och inferentiella inverkan.

Ett möjligt fortsatt forskningsområde är att genomföra en longitudinell aktionsforskning studie med syftet att undersöka hur pedagogers praktiska arbetssätt, synsätt och kunskap om flerspråkighet utvecklas över tid, exempelvis under en period på minst två terminer. Den föreslagna studien skulle kunna innefatta både kvalitativa och kvantitativa metoder för att kombinera utförliga insikter med möjlighet till generalisering. Exempelvis kan kvalitativ metodobservation samt pre- och post-test användas för att förstå, respektive mäta, förändringar i pedagogernas praktik.

Resultaten av en sådan studie kan analyseras med hjälp av tematisk analys (kvalitativt) samt deskriptiv och inferentiell statistik (kvantitativt) för att identifiera betydande förändringar och samband. En forskning av det slaget har potential att bidra till utvecklingen av evidensbaserade modeller för professionell utveckling och skapa en fördjupad förståelse för hur pedagoger effektivt kan stödjas i sitt arbete med flerspråkiga barn.

7. REFERENSER

- Abou-Taouk, H., Nilsen, M., & Wallerstedt, C. (2024). Leka på flera språk: Att stötta flerspråkigt deltagande i förskolan. *Nordisk barnehageforskning*, 21(3), 205–. doi:10.23865/nbf.v21.557
- Bergroth, M., & Alisaari, J. (2023). Barnets eget modersmål i pedagogernas beskrivningar av goda praktiker för att utveckla språk i finländsk småbarnspedagogik. *Nordand*, 18(1), 50–65. doi:10.18261/nordand.18.1.4
- Björk-Willén, P., Pramling, N., & Simonsson, M. (2018). Språkundervisning i förskolan: Teoretiska principer och empiriska exempel. *Barn*, 36(3). doi:10.5324/barn.v36i3-4.2896
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. doi:10.1191/1478088706qp063oa
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplag 3. Liber.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplag 2. Liber.
- Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter* (1. Uppl.). Studentlitteratur.
- Cummins, J. (2000). *Language, Power and Pedagogy: Bilingual Children in the Crossfire*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Eklund, M. (2003). *Interkulturellt lärande: intentioner och realiteter i svensk grundskola sedan 1960-talets början*. Diss. Luleå tekniska universitet.
- Fredriksson, M. & Lindgren Eneflo, E. (2019). Man blir lite osäker på om man gör rätt» – En studie om pedagogers arbete med flerspråkighet i förskolan. *Nordisk Barnehageforskning*, 18(1). doi:10.7577/nbf.3080.
- Heikkilä, M. & Lillvist, A. (2023) 'Multilingual educational teaching strategy in a multi-ethnic preschool', *Intercultural Education*, 34(5), pp. 516–531. doi:10.1080/14675986.2023.2213657
- Harju, A., & Åkerblom, A. (2020). Opening up new spaces for languaging practice in early childhood education for migrant children. *International Journal of Early Years Education*, 28(2), 151–161. doi:10.1080/09669760.2020.1765087
- Karlsson, R (2007). Om att verifiera undersökningsresultat. I Dimenäs, J., & Björkdahl Ordell, S. *Lära till lärare: att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik* (1. Uppl.). Liber.
- Kultti, A. (2012). *Flerspråkiga barn i förskolan villkor för deltagande och lärande*. Acta universitatis Gothoburgensis.

- Kultti, A. (2013) 'Singing as language learning activity in multilingual toddler groups in preschool', *Early Child Development and Care*, 183(12), pp. 1955–1969. doi:10.1080/03004430.2013.765868.
- Liljestrand, J. (2000). Roger Säljö (2000): Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv. *Utbildning och demokrati*, 9(1), 109–113. doi:10.48059/uod.v9i1.670
- Löfdahl, A. (2014). God Forskningssed- regelverk och etiska förhållningssätt. I Löfdahl, A., Hjalmarsson, M., & Franzén, K. (Red). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori* (1. Uppl.). Liber. Ss. 32-43)
- Musk, N. & Wedin, Å. (red) (2010). *Flerspråkighet, identitet och lärande*. Studentlitteratur.
- Nilsen, M., Petersen, P. & Danielsson, K. (2023). Digital högläsning för flerspråkande i förskolan. *Utbildning och lärande*. 17:4 doi:10.58714/ul.v17i4.18253
- Nilsson, C., Svensson, A. and Basic, G. (2023) 'Pre-school teachers' professional identity and multilingual children: An interactionist analysis of pre-school teachers' practical work with multilingual children's language development', *Cogent Education*, 10(1). doi:10.1080/2331186X.2023.2194223.
- Pihlgren, A. S. (2017). *Undervisning i förskolan: att skapa lärande undervisningsmiljöer* (Första utgåvan). Natur & Kultur.
- Pramling, N. (2020). Vad utmärker vetenskaplig kunskap? I Åkerblom, A., Hellman, A. & Pramling, N. (red.) *Metodologi för studier i, om och med förskolan*. Malmö: Gleerups, s. 15–36.
- Schultz, J., Säljö, R., & Wyndhamn, J. (2001). Heavenly Talk: Discourse, Artifacts, and Children's Understanding of Elementary Astronomy. *Human Development*, 44(2/3), 103–118. doi:10.1159/000057050
- Skans, A. (2011). *En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken*. Malmö högskola, Lärarutbildningen.
- Skutnabb-Kangas, T. (1981). *Tvåspråkighet*. Liber.
- Svensson, A.-K. (2009). *Barnet, språket och miljön: från ord till mening* (2., omarb. Uppl.). Studentlitteratur.
- Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Prisma.
- Skolinspektionen (2017). *Förskolans arbete med flerspråkiga barns språkutveckling*. (diarienummer: 400-2015:7428) <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslutsrapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2017/forskolans-arbete-med-flersprakiga-barns-sprakutveckling/rapport-forskolans-arbete-med-flersprakiga-barns-sprakutveckling-uppdaterad-version.pdf>

- Skolverket. (2020). *Forskning om flerspråkighet*.
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/forskning-om-flersprakighet> [Hämtat 2024-11-12]
- Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan: Lpfö 18*.
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf> [Hämtat 2024-11-12]
- Vetenskapsrådet (2024). *God forskningssed*. (Dnr 5.2-2024-06421).
<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forskningssed-2024.html>
- Vygotskij, L.S. (2001). *Tänkande och språk*. Göteborg. Daidalos.
- Wallerstedt, C. (2020). Ett sociokulturellt perspektiv. I Åkerblom, A., Hellman, A. & Pramling, N. (red.) *Metodologi för studier i, om och med förskolan*. Malmö: Gleerups, s. 41 – 55.
- Williams, M. (2000). Interpretivism and Generalisation. *Sociology*, 34(2), 209–224.
doi:10.1017/S0038038500000146

8. BILAGOR

8.1 Bilaga 1

HÖGSKOLAN I BORÅS

Informationsbrev till deltagare i studie

Hej!

Vi heter Matylda Kalwa och Maria Reyes och studerar till förskollärare vid Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogiskt arbete.

Under sista terminen ska vi studenter genomföra ett examensarbete där ett valt område skall undersökas. Vi har valt att fokusera på att undersöka hur pedagoger beskriver sitt arbete med flerspråkighet i förskolan, med fokus på modersmål- och andraspråksutveckling. Vi kommer att använda oss av semistrukturerade intervjuer som ska följa en intervjuguide med rum för både öppna frågor och följdfrågor. Frågorna kommer att ha fokus på pedagogers erfarenheter, tankar och arbetsmetoder kring arbetet med flerspråkighet.

Det är viktigt att ni vet att vi i vår undersökning utgår ifrån de forskningsetiska principerna, vilka innebär att:

1. Alla uppgifter i undersökningen kommer att behandlas med största varsamhet, så att inga obehöriga kan ta del av dem.
2. De uppgifter som framkommit i undersökningen används enbart för denna undersöknings syfte.
3. Alla uppgifter kring deltagarna i undersökningen kommer att vara konfidentiella. Fiktiva namn på barn/elever, pedagoger och för/skola används så att allas identiteter skyddas.
4. Undersökningen är frivillig och det går när som helst att avbryta deltagandet.

Om ni har frågor och funderingar kring undersökningen kan ni nå oss på:

Maria Reyes
0763xxxxxx
s210xxxx@student.hb.se

Matylda Kalwa
0728xxxxxx
s20xxxx@student.hb.se

Med vänliga hälsningar,
Maria Reyes & Matylda Kalwa

8.2 Bilaga 2

Samtycke till intervju med ljudinspelning

Som en del av kursen Examensarbete: Att utforska pedagogiskt arbete för förskollärare - 11FK75 vid Högskolan i Borås utför vi en studie med syftet att undersöka hur pedagoger beskriver sitt arbete med flerspråkighet i förskolan, med fokus på modersmål- och andraspråkutveckling. För att samla in data till vår studie kommer vi att genomföra intervjuer.

I samband med de intervjuer som vi önskar ditt deltagande i, kommer vi att använda oss av ljudinspelning. Då personers röster räknas som personuppgift, dvs att en person kan identifieras genom sin röst, behöver vi ta hänsyn till regler för GDPR och behöver därmed ditt skriftliga samtycke.

Blanketterna kommer att arkiveras av högskolan och den inspelade ljudfilen kommer att laddas upp på vår lärplattform där endast lärare kan komma åt dem. Högskolan i Borås är personuppgiftsansvarig för behandlingen, som sker med stöd av artikel 6.1 (a) i dataskyddsförordningen (samtycke).

Ljudinspelning har valts för att kunna återge dina intervjusvar så korrekt som möjligt och kommer bara att användas för detta arbete. Ljudinspelningen kommer att användas av oss samt vara tillgängliga för lärarna på den aktuella kursen och centrala administratörer vid högskolan. Ljudinspelningen kan dock vara att betrakta som allmän handling som kan komma att lämnas ut i det fall någon begär det i enlighet med offentlighetsprincipen. Uppgifterna kommer att raderas när de inte längre är nödvändiga.

Resultatet av studien kommer att sammanställas i oidentifierad form och presenteras så att inga uppgifter kan spåras till dig.

Du bestämmer själv om du vill delta i studien. Det är helt frivilligt att lämna samtycke, och du kan när som helst ta tillbaka ett lämnat samtycke. Dina uppgifter kommer då inte att användas mera. På grund av lagkrav kan högskolan dock vara förhindrade att omedelbart ta bort uppgifterna.

Jag samtycker till att intervju med mig görs genom ljudinspelning under förutsättning att ovanstående följs.

Underskrift:

Namnförtydligande:

Ort och datum:

8.3 Bilaga 3

Intervjuguide

Introduktion av studien

- Syfte och problemföreställning
- Informationsbrev och kort sammanfattning om tidigare forskning samt viktiga begrepp
- Information om förutbestämda intervjufrågor med rum för både öppna- och följdfrågor
- Samtycke till röstinspelning

Faktafrågor

1. Hur länge har du arbetat inom förskola?
2. Vilken roll har du inom verksamheten, och vilken utbildningsbakgrund har du?

Introduktionsfrågan

3. Hur många barn på avdelningen är flerspråkiga? Hur många olika språk förekommer det och vilka språk är det?

Övergångsfrågan

4. Hur upplever du ditt uppdrag enligt Lpfö18 kring att stödja flerspråkiga barns språkutveckling i både det svenska språket och deras modersmål?

Nyckelfrågor

5. Vilka strategier/metoder/verktyg använder du för att främja flerspråkiga barns utveckling av det svenska språket?
6. Vilka strategier/metoder/verktyg använder du för att främja flerspråkiga barns utveckling av modersmålet?
7. Hur uppmuntrar du/ni barnens kulturella identitet samtidigt som ni stödjer deras språkutveckling i det svenska språket?
8. Upplever du någon skillnad mellan de olika arbetssätten, till exempel metoder, aktiviteter, planering eller strategier som används för att stödja utvecklingen av svenska språket jämfört med de som används för att stödja modersmålet?
9. Finns det pedagoger i ditt arbetslag som delar modersmål med barnen på avdelningen? Om ja, använder ni er av det i ert arbete i så fall på vilket sätt? Om nej, hur skulle du göra det?
10. På vilket sätt samarbetar du/ni med vårdnadshavarna för att främja barnens flerspråkighet i förskolan?
11. Kan du ge exempel på hur du arbetar med att skapa en språkstimulerande miljö för flerspråkiga barn?
12. Vilka utmaningar respektive möjligheter möter du i arbetet med flerspråkighet?
13. Enligt forskningen känner många pedagoger osäkerhet kring arbetet med modersmålsutveckling - hur tänker du kring det? Vilka orsaker kan förklara denna osäkerhet enligt dig?
14. Vad anser du är avgörande i arbetet med att främja flerspråkiga barns språkutveckling?
15. Finns det något annat du vill tillägga eller ta upp?

8.4 Bilaga 4

Koderna och framtagande av teman:

Framtagen av tema efter koder och mönstret			
	KOD	Tema	Undertema
1	År-arbete	Fakta (kod 2 och 3 redovisas löpande i texten)	Inga underteman
2	Roll-barnskötare		
3	Roll-förskollärare		
4	Barn-modersmål		
5	Taladespråk		
6	Strategier-svenska	Språkutvecklande arbetssätt för flerspråkiga barn	Arbete med barnlitteratur Musik Digitala verktyg Bildstöd och TAKK Digitala böcker Digitalaverktyg/youtube
7	Strategier-modersmål		
8	Skillnad-arbetssätt		
9	Kulturella-identitet		
10	UppdragLpfö		
11	TAKK-Bildstöd		
12	FF_arbetsätt modersmålet-tankar		
13	Språkstimulerande miljö		
14	Pedagog-barn-modersmål		
15	FF-Barn-resurs	Pedagogernas synsätt	Samarbete med vårdnadshavare Vad är avgörande i arbetet med flerspråkighet? Möjligheter i arbetet med flerspråkighet
16	Samarbete-VH		
17	Avgörande-arbete-flerspråk	Utmaningar och möjligheter i arbetet med flerspråkighet	Utmaningar i arbetet med flerspråkighet
18	Utmaningar-möjligheter	Möjligheter i arbetet med flerspråkighet	Möjligheter i arbetet med flerspråkighet
			Flerspråkighet som en möjlighet till professionsutveckling. Flerspråkighet som grund till barnens lärande. Flerspråkighet öppnar upp för barnens förståelse av olikheter. Flerspråkighet och utveckling i samhället.

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se